opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראשען | היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 220 | Łódź, Poniedziałek, 19 września 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, י״ח אלול תרצ״ב | № 220

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

דערקלערונג פון ענגלאנד

וועגן די ענינים פון גלייכער בעוואפנונג

לאנדאן, 18 (ספ. טעל.).

היינט האט די ענגלישע רעגירונג פערעפענט־ליכט א דערקלערונג וועגען איהר שטעלונג בנוגע די ענינים, וואס פליסען ארויס פון די נאטעז צווי־שען פראנקרייך און דייטשלאנד מכוח די ארבייטען פון דער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ.

די דעקלאראציע שטעלט איין אנהויב פעסט, אז די ענגלישע רעגירונג איז אויפריכטיג פעראינטער־רעסירט צו פערזיכערען דעם דערפאלג פון דער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ און האלט, אז דייטשלאנד מוז געהערען צו דער אינטערנאציאנאלער פערשטענ־דיגונג.

וואס נוגע דער בעגרעניצונג פון די בעוואפ־פענונגען, וועט דורך דעם נישט־נאר בעפרייט ווע־רען די וועלט פון לאסטען און הוצאות׳ן, וואס מאכען פערשפעטיגען די ווירטשאפטליכע סאנאציע, נאר דורך איהר וועט אויך קומען א דירעקטע און ממשות׳דיגע הילף, וואס וועט פערזיכערען דעם שלום פון דער וועלט, און איינשטעלען פריינדליכע בעציהונגען צווישען די שכנ׳ישע מלוכות.

אין דער אחריות פאר די פליכטען, וואס זענען נוגע דער ארבייט לטובת דעם שלום, האלט די ענגלישע רעגירונג פאר נויטיג צו מאכען פאלגענדע בעמערקונגען:

די ענגלישע רעגירונג האלט זיך פאר געצוואונ־גען פון פריהער־אויס צו דערקלערען, אז זי זאלט פאר א נישט־געלונגענעם שריט האלטען, וואס די פאליטישע סכסוכים פון אזא וויכטיגקייט, ענט־שטייען דווקא אין דעם איצטיגען מאמענט, ווען עס איז נויטיג, אז די אויפמערקזאמקייט און ענערגיע זאלען נישט זיין אפגעווענדט פון די אנגעהויבענע בעמיהונגען, וועלכע זענען אזוי נויטיג פאר דעם שפעטערדיגען און האנדעלס־וואוילשטאנד פון דער וועלט.

אנגעהמענדיג פאר זיכער, אז דאס פראבלעם פון גלייכקייט אין דער יורידישער פארם פון גע־געבענעם ענין וואלט זיך ארויסגערוקט איידער־נאך די ענטוואפנונגס־קאנפערענץ וואלט פערענדיגט איהר ארבייט — איז דאס פארסירען דעם ענין פריהער־אויס שטארק נעגאטיוו.

דייטשלאנד לידט סיי צוליב דער עקאנאמי־שער דעפרעסיע און סיי צוליב דער ברייט־פער־שפרייטער ארבייטסלאזיגקייט.

גלייכצייטיג האבען עס אנערקענט אויך די אנדערע מלוכות, וואס האבען פונטע־געשריבען דעם ווערסאילער טראקטאט און זיך ארויסגעזאגט פאר גרייט צו פערקלענערען און פונדאמענטאל צו רעווידירען זייערע תביעות לגבי דייטשלאנד.

פארן אנזעהען פון די עקאנאמישע מניעות, מוז דאס איניציאירען א שארפען פאליטישען סכסוך אין אזא מאמענט, בעטראכט ווערען פאר נישט ראציאנעל, און פארן אנזעהן פון די קאנצעסיעס, וועלכע זענען נישט־לאנג צוריק אנערקענט געווא־רען לטובת דייטשלאנד, דארף מען דאס אנגע־קענען פאר ספעציעל נישט צייטמעסיג. דערפאר אבער, ווייל די דייטשע פאדערונגען פון בעוואפ־נונגס־גלייכבערעכטיגונג זענען ספעציעל ארויסגע־רופען געווארען, און מחמת דעם, וואס זיי שטעלען מיט זיך פאר א מניעה פאר דער רוהיגער אר־בייט פון דער קאנפערענץ, האלט די ענגלישע רעגירונג, אז זי מוז מאכען א רייה קאמענטארען וועגען דער דאזיגער פראגע, און ארויסרוקען גע־וויסע סוגעסטיעס, כדי די דאזיגע דייטשע פאר־דערונגען זאלען קאנען דערלעדיגט ווערען.

די ענגלישע רעגירונג קאן נישט געבען קיין אונטערשטיצונג אדער הסכמה פאר דער גרינג־שעצונג פון די טראקטאט־התחייבות׳ן, און זי שטרעבט אנצושליסען זיך צו דעם שטאנדפונקט, אז עס קאן נישט דערהאלטען ווערען אלס גערעכ־טער דער יורידישער אויספיהר פון דעם ווערסאי־לער טראקטאט, און די קארעספאנדענץ, וואס איז מיט איהם פערבונדען, ווי דהיינו, אז דייטשלאנד איז לעגאל־בערעכטיגט צו אנולירען די 5. טייל פון ווערסאילער טראקטאט אין רעזולטאט פון א וועלכער — נישט — איז ענטוואפענונגס — קאנפער־רענץ, וואס זאל ווערען בעשלאסען.

אויב מיר זאלען נעהמען אין אכט די הקדמה צום 5. טייל פון ווערסאילער טראקטאט, איז קלאר, אז די פעראייניגטע מלוכות פאדערן ענדיג דייטשלאנדס בעוואפענונגס — בעגרעניצונג, האבען געהאט אין זינען צו דערמעגליכען דאס פעראיניציאירען די אלגעמיינע בעגרעניצונג פון דער בעוואפענונג פון אלע פעלקער.

די קאנקרעטע סיטואציע, אויפ׳ן יסוד פון ווער־סאילער טראקטאט, איז די, אז דער 5. טייל פער־פליכטעט נאך און קאן אויפהערען צו פערפליכ־טען בלויז אויפ׳ן יסוד פון א פערשטענדיגונג.

די ענגלישע רעגירונג האט די האפענונג, אז דער רעזולטאט פון זגענף, טראגט די אלע שווערינ־קייטען, וועט אין דער אמת׳ן זיין — דאס דער־גרייכען פון א ווערטפולען ענטוואפענונגס־מאס־שטאב, און דערביי וועט זיך יעדער פאלק פער־פליכטען צו א גענויע וואפען־בעגרעניצונג.

אזא פועל יוצא קאן דערגרייכט ווערען נאר אין דעם פאל, ווען די נויטען און שטימונגען פון אלע 64 מלוכות וועלען ווי געהעריג פעראייני־היטליכט ווערען.

און ס׳וואלט באמת געווען א טראגישער פאר־ראדאקס, ווען אין רעזולטאט פון דער ערשטער ענטוואפענונגס — קאנפערענץ, וואלט געקומען צו א פערגרעסערונג פון די בעוואפענונגען...

מיט דראהונגען — דאס איז אב׳אלוזיע אויפ׳ן אדרעס פון דייטשלאנד — אדער מיט׳ן בעזייטיגען זיך פון די אונטערהאנדלונגען, קאן די געוואונשענע נאכלאגע נישט דערגרייכט ווערען. ס׳ קאן יא דערגרייכט ווערען בלויז דורך א געדולדיגע דיס־קוסיע, אויפ׳ן וועג פון א מיושב׳דיגער קאנפערענץ פון פעראינטערעסירטע מלוכות.

לוויה פון פארוטשניק זשוורקא און אינוש. וויגורא אין ווארשא

רעזאלוציעס פון באהן־בעאמטען צוזאמענפאהר

גדיניע, 18 (טעלעפאניש)

דער דעלעגאטען־צוזאמענפאהר פון די באהן־בעאמטע האט אין זיינע רעזאלוציעס אנגענומען צווישען אנדערען:

פאדערען צו רעדוצירען די דירה־געלדער אין די מלוכה׳שע הייזער און צו פערקלענערען די פרייזען פון ארטיקלען פון דער קארטעליזירטער אינדוסטריע.

15 טויזענד מעטער

א נייער רעקארד פון פליהען הויך

לאנדאן, 18 (ספ. טעל.).

דער ענגלישער קאפיטאן אווענס האט דער־גרייכט אויף אן אעראפלאן פון פליהען הויך דעם גרעסטען רעקארד.

ער האט נעמליך דערגרייכט 15 טויזענד מע־טער די הויך — ד. ה. די גרעניץ פון דער סטרא־טאספערע.

Dr.
B. Robinzon
צוריקגעקעהרט
פיעטריקאווער 10, טעל. 131-86
נעמט אן פון 3-4 נאכמ. און פון $6^1/_2$-$7^1/_2$ נאכמ.

Dr. med. G. Gersztajn
ספעציאל־ארצט פאר אויגען־קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
TRAUGUTTA 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11-1 און פון 7-8 אווענד. 5219

Dr. med. D. Rozencwajg
צוריקגעקעהרט
נארוטאוויטשא 16. (פילסודסקיעגא 76) 16
טעל. 128-74
נעהמט אן פון 9-10 און פון 6-7 אווענד

רעשטען
לאדז, נאוואמיעסקא 5
פראנט, 2-טער שמאק
פערשידענע קאמגארנס
ביליצער, טאמאשאווער און לאדזשער
אויף אנציגער און פאלטענס
ווי אויך די מאדערנסטע דאמען־שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערציוגט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
געדענקט נאר
אין פראנט, ו׳שטאק

פאר גאלד, בּיזשוטעריע און לאמבארד־קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזן
איזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7. 8029

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס די עלטערן און פאמיליע בראט צוליב׳ן פריהצייטיגען טויט פון זייער זוהן
נ״ע בערל בראט
זייט געטרייסט מיט די ווערטער: המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.
י. ראזענבלום און פרוי.

אכטונג, טריקא־וועש־סוחרים!
היינט, מאנטאג, דעם 19/9, 7 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין לאקאל פון קליינ־הענדלער־פאראיין, אגראדאווא 10
אנ׳ארגאניזאציאנס־פערזאמלונג
מיט פאלגענדער טאג־ארדנונג: 1) די קאטאסטרא־פאלע לאגע אין דער בראנזשע.
מיר פאדערן אויף אלע סוחרים אין זייער אייגענעם אינטערעס פינקטליך צו קומען.
מיט אכטונג א גרופע סוחרים. 6650

ווארנונג! איך ווארען, אז קיינער זאל נישט נעהמען קיין וועקסעל מיט מיין אונטערשריפט אדער מיט די אונטערשריפט Wygocki i Szancer, ווייל איך שרייב איבערהויפט קיין וועקסלען, און אויב עס געפינט זיך ביי עמיצען א וועקסעל, אדער א פראטעסט מיט די אונטערשריפט אדער זשירא וויגאצקי און שאנצער, זאל זיך זאפארט מעלדען צו מיר אין דער וואוינונג, פעסטצושטעלען די ריכטיגקייט, וועט עס גלייך ווערען אויסגעקויפט, אין געגענפאל נעהם איך אראפ פון מיר די פעראנטווארטליכקייט.
מיט אכטונג מ. שאנצער, לאדז, נאוואמיעסקא 19.
5669

Dr. Wajnberg
ספעציאליסט פון הארץ־ און לונגען־קראנקהייטען
ציגעל־גאס 11, טעל. 126-02
נעמט אן פון 9-10 פריה. 3-4 און 8-9 אווענד.

א טיכטיגע
אינקאסענטקע
פאר א גרעסערע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציע
ווערט געזוכט.
אפערטען פאר „ל.ל.״ אבצוגעבען אי זאדמ. 6666

רעוועלאַציעס וועגען היטלער'ן

אויף א מיטינג פון „אייזערנעם פראנט"

בערלין, 18 (ספּ. טעל.)

אויף אַ מיטינג פון „אייזערנעם פראָנט" אין לייפּציג איז דער אָנפיהרער פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער פּאַרטיי, וועלס אַרויס מיט סענסאַציאָנעלע רעוועלאַציעס וועגען די פּלענער, וואָס זענען צוגעגרייט געוואָרען געגען דעם פּרעזידענט הינדענבורג ערב'ן פונאַנדערלאָזען דעם רייכסטאַג.

די היטלעריסטען האָבען געהאַט ברעה אַרויסצוטרעטען אין רייכסטאַג מיט אַ פאָרשלאַג, אויפ'ן יסוד פון אַרט. 43 פון דער קאָנסטיטוציע— וועגען פונאַנדערשרייבען אַ פּלעביסציט, כדי צו צווינגען הינדענבורג'ן צו דימיסיאָנירען.

די געפאָדערטע צוויי דריטעל שטימען האָבען געזאָלט דערגרייכט ווערען דורך די שטימען פון צענטרום, קאָמוניסטען און סאָציאַל-דעמאָקראַטען.

אין פאַל פון דערפאָלג פון פּלעביסציט, האָט היטלער געהאָפט געוועהלט צו ווערען צייטווייליג — לויט'ן אַרטיקעל 15 פון דער קאָנסטיטוציע — אַלס פּרעזידענט, דורך אַנטוועהנליכער מעהרהייט.

א פערשווענדער איז א תפיסה

האט בעקומען א ירושה פון 10 מיליאָן טשעכישע קראָנען

בראַטיסלאַווא, 18 (ספּ. טעל.).

אַ געוויסער יוזעף סוליקאַוו, וועלכער קומט אָפּ אַ שטראָף אין אַ היגער תפיסה, האָט בעקומען מיטגעטיילט פונ'ם תפיסה-לייטער, אַז איינער פון זיינע ווייטע קרובים אין אונגאַרן האָט איהם אָפּגעשריבען אַ ירושה 10 מיליאָן טשעכישע קראָנען (אַנ'ערך דרייסהאַלבען מיליאָן זלאָטיס).

ווען דער אַרעסטאַנט האָט דערוועהנט די אָפיציעלע בעשטעטיגונג פון דער דאָזיגער ידיעה האָט ער געחלש'ט.

די פייערליכע ענטהילונג

פונ'ם דענקמאל פון פולקאווניק ליס-קולא

זשעשאָוו, 18 (טעלעפאָניש)

היינט איז פאָרגעקומען די פייערונג פון ענטהילען דעם דענקמאָל פון דעם פולקאָווניק ליס-קולאַ.

צו דער פייערונג זענען צ. א. געקומען די פרוי פון מאַרשאַל פּילסודסקי, דער מלוכה פּרעזידענט, און אַ ריי'ה הויכע מלוכה-בעאַמטע.

מיט'ן מלוכה-פּרעזידענט זענען געקומען די מאַרשאַלקעס פון סיים און סענאַט, די מיניסטאָרען בוטקעוויטש, יענדזשעיעוויטש און הוביצקי, די גענעראַליציע מיט'ן גענ. סאָסנקאָווסקי און רידז-שמיגלי, פאָרזיצער פון „בעבע" פּולק. סלאָוועק, וויצע-מיניסטער בעק, וויצע-מיניסטער קאַרסאָק און וויצע-מיניסטער לעדניצקי.

נאָכ'ן בעגריסען דעם מלוכה-פּרעזידענט איז פאָרגעקומען אַ פעלד גאָטעס-דינסט.

12 בייטאָג איז דער מלוכה פּרעזידענט אוועק אויפ'ן אָרט פון דעם דענקמאַל, וועלכען ער האָט ענטהילט.

גענעראַל סאָסנקאָווסקי האָט גערעדט אין נאָמען פון מאַרשאַל פּילסודסקי, און געלעגט א קראַנץ.

גענ. רידז שמיגלי האָט גערעדט אין נאָמען פון מיליטער און לעגיאָניסטען. פּ. א. וו.

פּראָפ. מאַקס ליבערמאַן

דער נעסטאָר פון די מאָלער אין דייטשלאַנד (ליבערמאַן איז א יוּד) איז שווער קראַנק געוואָרען. דער קינסטלער איז אַלט 85 יאָהר.

פאָרטשריטען פון מיטעלשטאנדס-קאָלאָניזאַציע-פּלאַן אין א"י

ירושלים, (י.ט.אַ.) אויספיהרענדיג דעם בעשלוס פון דער יודישער אַגענץ וועגען קאָלאָניזירען אין א"י אויפ'ן לאַנד טויזענד יודישע מיטעלשטאַנדס-פאַמיליעס, זענען שוין בעפלאַנצט געוואָרען מיט אָראַנזשען 11 הונדערט דונאַם באָדען אויף דעם שטח פון וואַדי-האַוואַריס, וועלכער איז צו דעם צוועק אויסגעטיילט געוואָרען דורך דעם יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד.

אין בוי-צושטאַנד געפינען זיך איצט 286 הייזער פאַר די קאָלאָניסטען. אינגיכען זאָל מען צוטרעטען בויען ווייטערע הייזער. עס איז פאָרגעזעהען די גרינדונג פון 9 געשלאָסענע זידלונגען פאַר די 1000 משפחות. דערפון וועלען 5 זידלונגען (425 משפּחות) פּערלענט ווערען אויפ'ן וואַדי-האַוואַריס-באָדען.

מיט דער לייטונג פון דעם מיטעלשטאַנדס-קאָלאָניזאַציע-פּלאַן פיהרט אָן דער מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע פון דער יודישער אַגענץ דר. מאָריס העקסטער.

בעאונרוהיגענדע לאגע פון די יודען אין אדען

לאָנדאָן, (י.ט.אַ.) אין לאָנדאָן ווײַלט איצט דער פאָרזיצער פון יודישען יוגענד-פערבאַנד אין אַדען בן-טוב מעסאַ, וועלכער אינטערוועניערט ביי דער צענטראַלער מאַכט וועגען אַנערקענען די ענטשעדיגונג פאַר די יודען וואָס האָבען געליטען בעת די לעצטע אונרוהען אין אַדען און וועגען פאַרשטאַרקען די זיכערהייט פון דער דאָרטיגער יודישער בעפעלקערונג.

אין אַ געשפּרעך מיט'ן פאָרשטעהער פון דער יודישער טעלעגראַפען-אַגענטור האָט ה' בן-טוב מעסאַ אויסגעדריקט די בעאונרוהיגונג, אַז די אַנטי-יודישע אונרוהען קענען ווידער אויסברעכען אין אַדען און זיך אַפילו פאַרשפּרייטען אויף שכנות'דיגע לענדער. בעדראָהענדיג צעהנדליגער טויזענדער יודען. די לעצטע אונרוהען זענען אין קיין פאַל נישט געווען קיין ספּאָנטאַנע. לויט אַלע סימנים זענען זיי פריהער זאָרגפעלטיג צוגעגרייט געוואָרען. דיאָנפאַלען זענען איינינגע מאָל סיסטעמאַטיש בענייט געוואָרען. די פּאָליציי, וועלכע בעשטעהט, חוץ איינינגע העכערע בעאַמטע אויסשליסליך פון מוזולמענער, האָט נישט אַרויסגעוויזען די געהעריגע ענערגיע ביים אונטערדריקען די אונרוהען. ערשט ווען די אונרוהען האָבען בעדראָהט אויך די נישט-יודישע בעפעלקערונג, זענען די עקסצעסען ליקווידירט געוואָרען.

די אַדענער יודען פאָדערן ענטשעדיגונג פאַר זייערע צוראַבירטע געשעפטען, די לאָקאַלע מאַכט בעטראַכט אָבער די פאַרלוסטען אַלס געוועהנליכע גנבות, פאַר וועלכע עס קומט נישט קיין ענטשעדיגונג.

ה' מעסאַ האָט אַנגעוויזען דערויף, וואָס די צענזור אין אַדען האָט נישט אַרויסגעלאָזט די הילפס-דעפּעשען צו די יודישע קאָרעספּאָנדענטען אין אויסלאַנד און די בעריכטס-דעפּעשען צו דער י. ט. א. אין פאַל פון נייע עקסצעסען דראָהט די אַדענער יודען ווידער צו זיין אָפּגעשניטען פון דער וועלט.

עס דאַרף אונטערגעשטראָכען ווערען, אַז אין פאַרלויף פון דער אָפיציעלער אויספאָרשונג וועגען די אונרוהען זענען יודישע עדות בכלל נישט פאַרהערט געוואָרען דורך דער מאַכט. די אויספאָרשונג וועט דעריבער געוויס נישט שאַפען קיין ריכטיג בילד פון די געשעהענישען. הגם די יודען צאָהלען אַ בעדייטענדען טייל פון די שטייערן, ווערט אָבער קיין איין יוד נישט צוגעלאָזען אויף די רעגירונגס-פּאָסטענס.

ה' מעסאַ האָט פאַרענדיגט דאָס געשפּרעך מיט אַן אַפּעל צו די יודען אין אויסלאַנד, זיי זאָלען קומען צו הילף ווייטערע ברידער אין אַדען, וועלכע געפינען זיך אין אַ שווערער און בעאונרוהיגענדער לאַגע.

די מלחמה-גרויזאַמקייטען

צווישען באָליוויען און פאראגוואי

לאַ-פּאַג, 18 (ספּ. טעל.).

דער באָליוויש-פּאַראַגוואַי'אישער סכסוך, טראָץ זייערע נאָטעס, וואָס זיי האָבען צוגעשיקט צו דער פּאַנאַמעריקאַנישער אוניע, אַז זיי זענען גרייט אָנצוהויבען אונטערהאַנדלונגען מכוח אָפּשטעלען די מלחמה־שריט — האַלט זיך אין איין פאַרשאַרפען.

דער קאַמף הויבט שוין ממש אָן אָנצונעהמען אויסטערלישע בעסטיאַלישע פאָרמען.

די ביידע פיינטליכע לאַגערן מאַרוען זיך געגענזייטיג אויס, און בשעת'ן אָפּשטעלען דעם פאָרט בוקערען, וועגען וועלכען עס ווערען געפיהרט די הויפּט־קאַמפען — האָבען די פּאַראַגוואַישע זעלנער איבערגעשניטען די העלזער פון די באָליווישע סאָלדאַטען.

ווען ס'איז אַרויס דער אָפיציעלער קאָמוניקאַט פון דער באָליווישער רעגירונג וועגען די דאָזיגע אכזריות'ן פון די פּאַראַגוואַיער, איז אין די גאַסען פון דער הויפּט־שטאָט געקומען צו שטורמישע דעמאָנסטראַציעס.

די בעפעלקערונג האָט געפאָדערט צו באָמבאַרדירען די שטאָט אַסונסיאָן פון עראָפּלאַנען.

די רעגירונג פון באָליוויען האָט גלייכצייטיג אַריינגעטראָגען אַ פּראָטעסט אין דער פעלקער־ליגע, בעשולדיגענדיג פּאַראַגוואַי אין עובר זיין אויף דער האַאַגער קאָנווענץ.

בעת די לעצטע שלאַכטען בעטרעפט די צאָהל אומגעקומענע אויף ביידע צדדים 1000 דער־הרג'עטע און פאַרוואונדעטע.

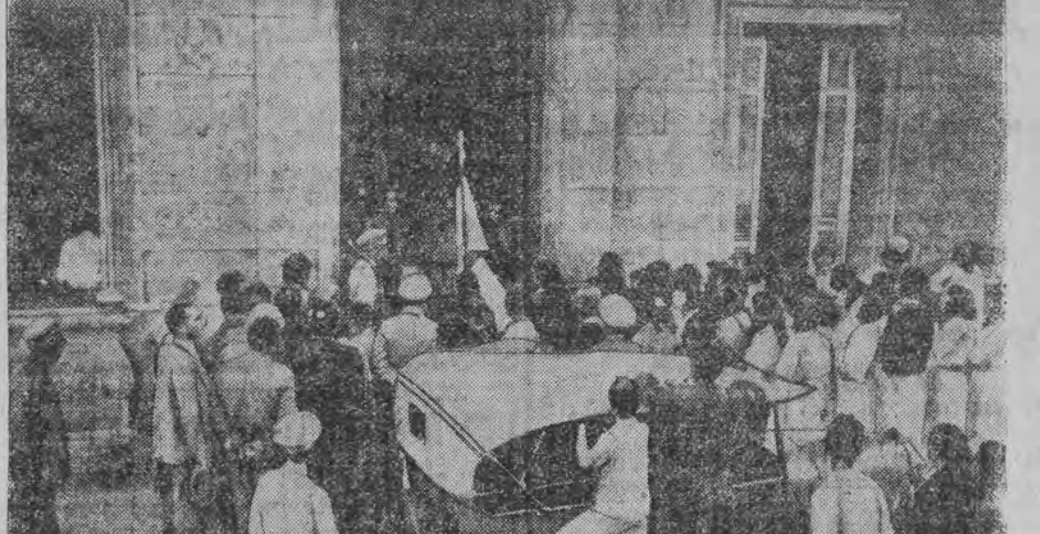

פאַראַגוואַישע פרויען פאַרשרייבען זיך אַלס רעקרוטען אין קריג געגען באָליוויען

שאָטלענדער פאָדערן א בעזונדערען פּאַרלאַמענט

לאָנדאָן, 18 (ספּ. טעל.).

אונטערן פאָרזיץ פונ'ם פירשט מאָנטראָס, איז אין גלאַזגאָו פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון 74 בעקאַנטע שאָטלענדישע פּאָליטיקער, אויף וועלכער עס איז איינשטימיג אנגענומען געוואָרען א רעזאָלוציע, לויט וועלכער עס ווערט געפאָדערט צו שאַפען אַ ספּעציעלען שאָטלענדישען פּאַרלאַמענט אין ענגלאַנד, און וואָס שטרייכט גלייכצייטיג אונטער די צוגעבונדענקייט פון די שאָטלענדער צו דער בריטישער קרוין.

„שטאַהלהעלם" אונטערשטיצט פאָן פּאַפּענס רעגירונג

בערלין, 18 (ספּ. טעל.)

אין קעניגסבערג האָט געהאַלטען א רעדע דער אָנפיהרער פון שטאַהלהעלם, זעלדטע, דערקלערענדיג, אַז די שטאַהלהעלם-אָרגאַניזאַציע וועט אונטערשטיצען די רעגירונג פון פאָן פּאַפּען, דערפאַר ווייל ער איז אַרויס מיט א דערקלערונג אַז ער איז גרייט צו שיצען מזרח-פרייסען פאַר די אַטאַקעס פון דרויסען.

קאָמיסיע פון העסישען לאַנדטאַג

אָפּגעוואָרפען שחיטה-פערבאָט-פּראָיעקט

בערלין (יט"א) פון דאַרמשטאַדט ווערט מיטגעטיילט, אַז די קאָמיסיע פאַר אינערן-אַנגעלעגענהייטען ביים העסישען לאַנדטאַג האָט מיט שטימען-גלייכהייט אָפּגעוואָרפען דעם נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישען געזעץ-פּראָיעקט, אין וועלכען די רעגירונג ווערט אויפגעפאָדערט איינצופיהרען אין לאַנד א פערבאָט פון יודישער שחיטה.

דאָס פּלענום פון לאַנדטאַג וועט זיך מיט דעם פּראָיעקט בעשעפטיגען אין 2 וואָכען אַרום.

מחזורים אין רומענישער שפּראַך

טשערנאָוויץ, (יט"א) דאָ איז ערשינען דער ערשטער מחזור פאַר ימים-נוראים אין דער רומענישער שפּראַך. די איבערזעצונג איז געמאַכט פון דעם הויפּט־ראַבינער ד"ר מ. טעהנען אין בראַאילאַ. די דאָזיגע אויסגאַבע איז די ערשטע פון דעם מין אין רומעניע.

געפונען צוויי זעלטענע יוד. איינשריפטען

פון 2-טען יאָהרהונדערט אין רומעניען

טשערנאָוויץ, (יט"א) דער בעקאַנטער היסטאָריקער, געוו. דעפּוטאַט ד"ר מאַקס דיאַמאַנט, האָט בעקומען פון דאָצענט פון דער אוניווערזיטעט אין קלויזש (קלויזענבורג) ד"ר דאַיקאָוויטש, וועלכער לייטעט די אויסגראָבונגען, וואָס די קלויזשער אוניווערזיטעט פיהרט איצט דורך אין טראַנסילוואַניע, צוויי זעלטענע יודישע איינשריפטען, וואָס שטאַמען פון צווייטען יאָהרהונדערט נאָך קריסטיטום געבורט.

דער טעקסט פון די איינשריפטען איז ענליך צו דער טעקסטירונג פון די אַלעקסאַנדרינישע יודען און איז געווידמעט דעם גאָט פון ישראל

לאדז.
16 סעפטעמבער 1932

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז.
19 סעפטעמבער 1932

די שוועריגקייטען פון דער קאנפערענץ אין סטרעזא

אין איינעם פון די צוייבערהאפטיגסטע ווינקעלעך פון איטאליען, אין שטילען קוראָרט סטרעזא, ביי די בלויע וואסערען פון לאגא־מאדזשיאָרע האָט זיך געעפענט אין פרעכטיגען האָטעל רעדזשינא־פאַלאַס די קאָנפערענץ וועגען ווירטשאַפטליכען מצב פון די צענטראלע און מזרח־אייראפעאישע מלוכות. אָבער שוין פון ערשטען מאָמענט פון דער קאָנפערענץ האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די שטימונג ביי דעם גרעסטען טייל דעלעגאַציעס ענטשפרעכט לחלוטין נישט דעם וואונדערשעהנעם פעיזאַזש פון דער געגענט און דעם מילדען קלימאַט פון סטרעזא. קיינער גלויבט נישט אין ערפאָלגרייכען אויסגאנג פון דער קאָנפערענץ קיינעם לעגט זיך נישט אויפ'ן שכל, אַז אין סטרעזא וועלען ווירקליך אָנגענומען ווערען בעשלוסען, וואָס זאָלען אין דער מינדעסטער מאָס לינדערען דעם שווערען עקאָנאָמישען און פינאַנציעלען קריזיס, אין וועלכען עס געפינען זיך די דערמאָנטע לענדער. די בעמיהונגען געהען אין דער ריכטונג צו געפינען כאָטש וועלכען עס איז פּאַליאַטיוו.

2

אַלע פערשטעהען, אַז די ווידערשפרוכען צווישען די בעזונדערע מלוכות, וועלכע האָבען בשעתו דערפיהרט צום קראַך סיי פון טארדיעס פלאַן וועגען אַ פעדעראַציע פון די דונאַי־מלוכות, סיי פון דער לאָנדאָנער ווירטשאַפטליכער קאָנפערענץ, אַז אָט די ווידערשפרוכען זענען מיט'ן וואוקס פון פּראָטעקציאָניזם אין דייטשלאַנד און אין אַנדערע לענדער נאָך מעהר פערשאַרפט געוואָרען. פראַנקרייך און ענגלאַנד האַלטען זיך ווייטער ביי דער מיינונג, אַז קיינע פון די גרויסע אינדוסטריע־מלוכות טאָר נישט פאָדערען פאַר זיך קיין שום קאָמפענסאַציעס אָדער פּריווילעגיעס פאַר די קרבנות, וועלכע זי וועט ברענגען פאַר דעם עקאָנאָמישען אויפבוי פון די לענדער אין מזרח, אין צענטראַל־אייראָפּע. דאַגעגען איטאַליע און דייטשלאַנד, וועלכע זענען די הויפּט־אָפּנעהמער פון לאנדווירטשאַפטליכע פּראָדוקטען ביי די דערמאָנטע מלוכות האַלטען, אַז זיי האָבען דאָס רעכט צו פערלאַנגען פאַר זיך געוויסע קאָמפענסאַציעס.

אויב די פראַגע וועגען די קאָמפּענסאַציעס קאָן סוף כל סוף געלעזט ווערען, איז כמעט אוממעגליך צו געפינען אַ לעזונג פאַר די געגענזייטיגע בעציהונגען צווישען טשעכאָסלאָוואַקיע און די אַנדערע לענדער פון צענטראַל־ און מזרח־אייראָפּע. דייטשלאַנד פאָדערט קאַטעגאָריש, אַז צו די אינדוסטריע־אויסאַרבייטונגען פון טשעכאָסלאָוואַקיע ביים אימפּאָרטירען זיי אין די מזרח־ און צענטראַל־לענדער זאָלען אָנגעווענדט ווערען די זעלבע צאָל־טאַריפען, וואָס צו די אויסאַרבייטונגען פון דער דייטשער אינדוסטריע.

די דאָזיגע פאָדערונג, וועלכע ווערט אונטערשטיצט אויך דורך איטאַליע, מאַכט צונישט די מעגליכקייט פון אַן אַלגעמיינער עקאָנאָמישער פערשטענדיגונג צווישען די מלוכות אין צענטראַל־אייראָפּע, וואָס דאָס דאַרף זיין דער ערשטער שריט צו אַן עקאָנאָמישער פעראייניגונג פון די דאָזיגע מלוכות. איבריגענס מאַכען איטאַליע און דייטשלאַנד נישט קיין סוד דערפון, אַז אזא מין פעראייניגונג איז פאַר זיי נישט געוואונשען צוליב פּאָליטישע מאָטיווען. מ'דאַרף דערמאָנען דערביי, אַז צוליב'ן זעלבען ווידער־שטאַנד מצד דייטשלאַנד און איטאַליע איז געהאַט דורכגעפאַלען דער דונאַי־פּראָיעקט פון געוועזענעם פראַנצויזישען פּרעמיער טארדיע.

עס איז נאָך פערהאַן זעהר אַ שווערע פראַגע וועגען שאַפען אַ פאָנד צו ווייטיילען פינאַנציעלע הילף די מלוכות פון מזרח און צענטראַל־אייראָפּע. אין פּרינציפּ דאַרף דער דאָזיגער פאָנד אין הסכם מיט די בעשלוסען פון דער לאָזאַנער קאָנפערענץ צונויפגעשטעלט ווערען פון די ביישטייערן פון אַלע אייראָפּעאישע מלוכות, אָבער פּאַקטיש קומט אויס אַזוי, אַז געלד דאַרף געבען בלויז פראַנקרייך, ענגלאַנד לעגט פאָר אַלס ביישטייער אין פאָנד אַריין איהרע „פערפרוירענע" קרעדיטען אין אייראָפּע. דייטשלאַנד שרייט, אַז איהרע פינאַנצען געפינען זיך אין קלאָגענדיגען צושטאַנד; איטאַליען רינט אויך נישט איבער'ן מויל, בלייבט אַלזאָ בלויז פראַנקרייך. אָבער קיין שום פראַנצויזישע רעגירונג וועט נישט איינגעהן דערויף, אַז פראַנקרייך אַליין זאָל נעמען אויף זיך די גאַנצע לאַסט פינאַנציעל צו העלפען די מלוכות פון מזרח און צענטראַל־אייראָפּע, וועלכע נויטיגען זיך אַלזאָ אין הילף.

עס זענען פערהאַן נאָך פיל אַנדערע שוועריגקייטען, אָבער שוין פון דעם געזאָגטען איז צו פערשטעהען, ווי שווער און קאָמפּליצירט עס זענען די אויפגאַבען און די אַרבייטען פון דער קאָנפערענץ אין דער שעהנער שטאָט סטרעזא.

פ. ב.

פרייד אין יאַפּאַן. טרויער אין כינע

יאַפּאַן האָט „אָנערקענט" די מאַנדזשורישע מלוכה

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז צווישען יאַפּאַן און מאַנדזשוריען געשלאָסען געוואָרען אַן אָפּמאַך, לויט וועלכען יאַפּאַן „אָנערקענט" די נייע מאַנדזשורישע מלוכה, מיט אַנדערע ווערטער, מאַנדזשוריען ווערט אַ טייל פון דער יאַפּאַנישער אימפּעריע. דער אָפּמאַך ענטהאַלט פאָלגענדע פונקטען:

1) די מאַנדזשורישע רעגירונג פערפליכטעט זיך אָפּצוהיטען אַלע אָפּמאַכען, וואָס זענען ביז איצט געשלאָסען געוואָרען צווישען יאַפּאַן און כינע (די דאָזיגע אָפּמאַכען ענטהאַלטען אַ רייהע פּריווילעגיעס פאַר יאַפּאַן, וואָס שטעלען אָפּ אונטער אַ פראַגע־צייכען די סובערעניטעט פון כינע).

2) די רעגירונגען פון מאַנדזשוריע און יאַפּאַן וועלען ענג צוזאַמענאַרבייטען איבער'ן אָפּהיטען די זיכערקייט פון מאַנדזשוריען.

3) דאָס יאַפּאַנישע מיליטער בלייבט אויף שטענדיג אין מאַנדזשוריען.

פון דעם אָפּמאַך איז קלאָר צו זעהען, אַז עס קאָן נישט זיין קיין רייד וועגען עפּעס אַ זעלבסט־שטענדיגער מלוכה, אַז מאַנדזשוריען ווערט פערוואַנדעלט אין אַ נייער יאַפּאַנישער קאָלאָניע.

דער טאָג, אין וועלכען עס איז אונטערגעשריבען געוואָרען דער מאַנדזשוריש־יאַפּאַנישער אָפּמאַך, איז אין יאַפּאַן פייערליך בעגאַנגען געוואָרען. אין אַלע גרעסערע שטעט זענען די גאַסען און עפענטליכע געביידעס געווען בעהאָנגען מיט פעהנער, מיט גרינס, מיט לאַמפּיאָנען. הגם די יאַפּאַנישע רעגירונג האָט אָפיציעל נישט געמאָלדען וועגען דעם, אַז מאַנדזשוריען איז געוואָרען אַ טייל פון יאַפּאַן, האָבען די יאַפּאַנער דעם געשלאָסענעם אַקט פערשטאַנען נישט אַנדערש. אַזעלכע אויסרופען האָט מען טאַקע געהערט אין דער צייט פון די גרויסע מאַניפעסטאַציעס. אין טאָקיאָ איז אַ המון פון 30.000 געוועזענע פראָנט־סאָלדאַטען אוועק צום פּאַלאַץ פון מיקאַדאָ און האָבען דאָרט איינגעאָרדענט אַ גראַנדיעזע אוואַציע לכבוד דעם קייזער. די געשרייען „באַנזאַי" האָבען פערהילכט די שטאָט. אין די מאַניפעסטאַציעס האָט מען געטראָגען יאַפּאַנישע און מאַנדזשורישע פעהנער.

להיפוך צו דער געהויבענער שטימונג אין יאַפּאַן איז די שטימונג אין כינע, ווי ס'האָבען געמאָלדען די נעכטיגע דעפּעשען זעהר אַ געדריקטע. דאָס לאָזט זיך פיהלען קודם־כל אין דער פּרעסע. דאָס, וואָס אין די כינעזישע שטעט זענען נישט פאָרגעקומען קיין גרעסערע אַנטי־יאַפּאַנישע דעמאָנסטראַציעס, איז צו פערדאַנקען די שטרענגע פעראָרדנונגען פון די כינעזישע און אויסלענדישע מאַכט־אָרגאַנען.

די אַרטיקלען פון דער כינעזישער פּרעסע וועגען דער געשעהעניש טראגען אַזעלכע איבערשריפטען ווי: „יאַפּאַן מאַכט חוזק פון דער גאַנצער וועלט", „די מאָראַלישע פליכט פון די מלוכות איז אונטערצונעהמען אַ געמיינזאַמע אַקציע געגען יאַפּאַן", „די אומאָפּהענגיגקייט פון מאַנדזשוריען איז נישט מעהר ווי אַ פאַרס" א. אז. וו.

די גרעסטע כינעזישע צייטונג אין שאַנכאַי „שון־פּאַאָ" ערקלערט, אַז אויב די מלוכות וועלען נישט ערפילען זייער פליכט, וועט כינא זיין געצוואונגען צו שליסען אַ בונד מיט די סאָוויעטען.

די מאַנדזשורישע רעגירונג האָט קודם כל מיטגעטיילט דער כינעזישער רעגירונג אַז פון דעם 25. אָקטאָבער וועט כינע בעטראַכט ווערען ווי אַן אויס־לענדישע מלוכה און וועט אַלס בעהאַנדעלט ווערען. די שיפס־פּעלקער־פּריווילעגיעס, וועלכע די כינעזישע רעגירונג האָט געהאַט אין מאַנדזשוריען, ווערען אָפּגעשאַפט. אויף דער גרעניץ צווישען כינע און מאַנדזשוריען וועלען אויפגעבויט ווערען צאָל־קאַמערן.

אין די פעראייניגטע שטאַטען האָט דער פאַקט פון „אָנערקענען" מאַנדזשוריע דורך יאַפּאַן געמאַכט אַ גרויסען איינדרוק. אַמעריקע געפינט זיך אין דעם מצב פון אַ שווייגענדיגער שפּאַנונג. מ'רעכענט, אַז כל־זמן דער פעלקער־בונד וועט זיך וועגען דעם ענין נישט אַרויסזאָגען, וועט אַמעריקע דיפּלאָמאַטיש סאַבאָטירען מאַנדזשוריען.

Tabletki

Togal

א סך מענשען
פארלירען די לוסט
צום לעבען

ווייל זיי זענען זעהר געקוועלט פון רעוומאַטיזם און נערווען־שמערצען. דאָס איז אָבער נישט קיין סיבה צו פערצווייפלען, ווייל אַ סך טויזענדער פון ליידענדע האָבען זייער געזונדהייט דורך טאָגאַל צוריק געוואונען. טאָגאַל־טאַבלעטקעס בעקעמפען די ליידען דורכדעם, וואָס זיי דער־לאָזען נישט דאָס אַנזאַמלען זיך פון האַרנזויער. אונשעדליך פאַר'ן האַרץ, מאַגען און אַנדערע אָרגאַנען. צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען.

היינט זאל גאנדהי אנהויבען זיין הונגער־שטרייק

ער טוט דאס, ווייל די פאריער בעקומען א בעזונדערע וואהל־קוריע

פון דער צענטראַל־טורמע אין יעראָוודאַ, לעבען פּאָאָנאַ, האָט גאַנדהי טעלעגראַפירט מאַקדאָנאַלד'ן, אַז ער האָט בעשלאָסען פון ווייטאָג אָן אָנצוהויבען אַ הונגער־שטרייק, אויב די ענגלישע רעגירונג וועט נישט צוריקרופען דעם בעשלוס וועגען די וואהל־רעכט פאַר די פּאַריער (די רעכטלאָזע אומריינע).

די געשיכטע פון דעם דאָזיגען קאָנפליקט איז אַזאַ'אַלטע. שוין דעם 11. מערץ האָט גאַנדהי, אין אַ בריף אויפ'ן נאָמען פון מיניסטער פאַר די אינדישע ענינים, סער סאַמועל האָר ערקלערט, אַז ער וועט אָנהויבען אַ הונגער־שטרייק. גאַנדהי האָט אין דעם בריף דערמאָנט, אַז נאָך בעת דער קאָנפערענץ ביים רונדיגען טיש האָט ער ערקלערט, אַז ער וועט ביז'ן טויט קעמפען דערמיט, מען זאָל געבען די פּאַריער בעזונדערע וואַהל־רעכט. אין זיינע אויגען האָט די דאָזיגע פראַגע קודם־כל אַ מאָראַלישע און רעליגיעזע בעדייטונג. דאָס אויסשליסען די פּאַריער אין אַ בעזונדערער וואַהל־קוריע וועט ברענגען מיט זיך דאָס צוברעכען פון דער גאַנצקייט פון דער אינדישער נאַציע. מיטליידענדיג מיט די פּאַריער צוליב זייער אויסערגעוועהנליך שווערער לאַגע, וועלכע זיי האָבען אין משך פון יאָהרהונדערטער בער נומען, מיינט גאַנדהי אָבער, אַז דאָס אויסשליסען זיי אין אַ בעזונדערער קוריע וועט זיי נישט העלפען און נישט ברענגען הנאה, אַז זיי זאָלען פון זייער בעזונדערער אָפּגעשטויסענקייט זיך קיינמאָל אַרויס־בעקומען.

דעם 13. אַפּריל האָט סער סאַמועל האָר געענט פערט, אַז די ענגלישע רעגירונג וועט אָננעהמען אַ בעשלוס שטיצענדיג זיך אויף די מאַטעריאַלען, וועלכע זי פערמאָגט אין דער פראַגע.

דער בעשלוס וועגען שאַפען אַ בעזונדערע וואַהל־קוריע פון די פּאַריער איז פערעפענטליכט געוואָרען דעם 17. אויגוסט. אויפ'ן צווייטען טאָג האָט גאַנדהי טעלעגראַפירט מאַקדאָנאַלד'ן, פעסטשטעלענדיג אַך אויף זיין פריהערדיגען בריף, האָט דער מאַהאַטמאַ געשריבען, אַז ער וועט ביז'ן טויט זיך געגענשטעלען דעם בעשלוס פון דער רעגירונג בנוגע די פּאַריער. דעם 20. סעפּטעמבער וועט ער אָנהויבען דעם הונגער שטרייק און שטרייקען אַזוי לאַנג ביז די רעגירונג וועט נישט אָפּשאַפען דעם אָנגענומענעם בעשלוס. גאַנדהי פאָדערט אַ חוץ דעם, אַז די קאָרעספּאָנדענץ צווישען איהם מיט דער רעגירונג אין דער פראַגע זאָל פערעפענטליכט ווערען, כדי די געזעלשאַפטליכע מיינונג זאָל וויסען אין וואָס עס האַנדעלט זיך.

מיט אַ פּאָר וואָכען צוריק האָט גאַנדהי בעקומען פון מאַקדאָנאַלד'ן אַן ענטפער. מאַקדאָנאַלד האָט אויסגעדריקט זיין טיפע פערוואונדערונג און בעדויערונג צוליב'ן בעשלוס, וועלכען גאַנדהי האָט אָנגענומען, און אָנגעוויזען דערויף, אַז דאָ איז געוויס פאָרגעקומען עפּעס אַ מיספערשטענדניש. די ענגלישע רעגירונג וויל ערטיילען וואַהל־רעכט אויך די פּאַריער, אָבער זי מיינט נישט דערביי אָפּצוזייטען זיי פון דער אינדישער געזעלשאַפטליכקייט.

איבערחזרנדיג, אַז ער פערשטעהט נישט די מאָטיוון, וועלכע עס האָבען געצוואונגען גאַנדהי'ן אָנצונעהמען דעם בעשלוס, אונטערשטרייכט מאַקדאָנאַלד, אַז די ענגלישע רעגירונג קאָן זיך נישט אָפּזאָגען פונ'ם אָנגענומענעם פּלאַן, סיידען די בעזונדערע גרופּען פון דער בעפעלקערונג אין אינדיען וועלען זיך אַליין צוזאַמענרעדען און פאָרשטעלען אַן אַנדערען פּראָיעקט, וואָס וואָלט געקאָנט פערבייטען דעם צייטווייליגען פּראָיעקט, וועלכען עס האָט אויסגעאַרבייט די ענגלישע רעגירונג.

אין דער טעלעגראַמע פונ'ם 9. סעפּטעמבער האָט גאַנדהי ווידער ערקלערט, אַז ער וועט אָנהויבען דעם הונגער־שטרייק דעם 20. סעפּטעמבער. לויט זיין פערלאַנג וועט די ענגלישע רעגירונג באַלד פערעפענטליכען זיין קאָרעספּאָנדענץ אין דער פראַגע וועגען די וואַהל־רעכט פון די פּאַריער.

לויט די ידיעות פון באָמבעי, וועט גאַנדהי דעם 20. סעפּטעמבער, אין טאָג, ווען ער זאָל אָנהויבען דעם הונגער־שטרייק בעפרייט ווערען פון טורמע. די אָנפיהרער פון דער אינדישער בעוועגונג בעמיהען זיך מיט אַלע כוחות צו ראַטעווען דאָס לעבען פון דעם מאַהאַטמאַ און בעמיהען זיך איבערצוצייגען די פּאַריער, אַז זיי זאָלען איינגעהן אויף אַן אַלגעמיינער וואַהל־קוריע מיט די אַנדערע אינדוסען און לעגט זיי פאָר דערפאַר אַ גאַנצע רייהע פּריווילעגיעס.

עס ווערט אויך צוזאַמענגערופען אַ גראַנדיעזער מיטינג, כדי צו איבערצייגען גאַנדהי'ן ער זאָל זיך אָפּזאָגען פון זיין בעשלוס צו הונגערען.

וועגען שוץ פון סינאגאגען און יודישע בית-עלמינס אין דייטשלאנד

בערלין, (יט"א) צווישען דעם בערלינער פּאָליציי־פּרעזידיום פון איין זייט און דער יודישער קהלה מיט דעם צענטראַל־פעראיין פון דער אַנדערער זייט ווערען געפיהרט אונטערהאַנדלונגען וועגען שוץ פון די סינאַגאָגען אין משך פון די אָנקומענדע ימים־טובים. די פּאָליציי לעגט פאָר, אַז די סינאַגאָגען זאָלען בעוואַכט ווערען דורך ציוויל־געקליידעטע קרימינאַל־בעאַמטע, ווי דאָס געשעהט מיט'ן שוץ פון דיפּלאָמאַטישע געביידען. די יודישע קהלה האָט דערויף מסכים געווען. איצט ווערען געפיהרט אונטערהאַנדלונגען וועגען די איינצעלהייטען.

דער פּריסישער לאַנד־פערבאַנד פון יודישע קהלות פיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט אַ גרויסער פערזיכערונגס־געזעלשאַפט וועגען שליסען אַן אַלגעמיינעם אַסעקוראַציע־אָפּמאַך פאַר אַלע סינאַגאָגען, בית־עלמינס און אַנדערע יודישע אינסטיטוציעס אין פּרייסען אויפ'ן פאַל פון היזקות מחמת די זיך מעהרענדע אָנגריפען אויף יודישע רעליגיעזע אינסטיטוציעס.

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג־אָרטאָפּעד

פּאָלודניאָווא 9, טעל. 17־183

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער

איינגענע פּראַצאָווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: הקלאָדקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. אז. וו.

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

הספארט=בעוועגונג

דער טעניס=טורנעע אין לאדז

פון מיטוואך, דעם 14-טען ד. ח. איז אויף די קארטען פון העלענאוו פארגעקומען דער אלי־עהרליכער טעניס-טורנעע, איינגעארדענט דורך דעם לאדזער לאון-טעניס קלוב. שבת און זונטאג זענען פארגעקומען די האלב-פינאלען און פינאלען. מ'מוז מודה זיין, דאס דער „ווייסער ספארט" אין לאדז איז זעהר געפאלען. אמאל, מיט יאהרען צוריק, איז דער לאדזער טורנעע געווען דער וויכטיגסטער אין פוילען. דא, אויף די שעהנע טעניס-פלעצער אין העלענאוו (די שענסטע אין פוילען) האבען געקעמפט די בעסטע טעניס-שפילער פון פוילען, דאנציג און דייטשלאנד. דא, אין לאדז, האט פירשט טשערטווערטינסקי פערשפילט צום ערשטען מאל די מייסטערשאפט צו אונזער בן־עיר יערושי סטאלאראוו (פאר חרפה האט טשערטווערטינסקי אינגאנצען אויפגעהערט צו שפילען טעניס). לאדז איז געווען דאס מעקקא פאר טעניס, ווי קראקע פאר פוסבאל.

ווער געדענקט דען נישט די צייטען, ווען דער לאדזער טעניס-קלוב איז יאהר-איין, יאהר-אויס, געוועזן מייסטער פון פוילען. ווען שטיינערט, וויצרא ריכטער און די סטאלאראווס האבען געקיניגט אין „קעניגליכען ספארט", אלע האבען געוואוסט, דאס מלאדז תצא טעניס. אבער היינט? די סטאלאראווס האבען „עמיגרירט" נאך ווארשע און זענען מיטגלידער פון ווארשעווער „לעגיא". שטיינערט איז שוין נישט דער זעלבער שטיינערט און וויצרא ריכטער? צוקוקענדיג זיך צום שפילען פון אזא וויצרא ריכטער, שטעלט זיך נישט ווילענדיג די פראגע: הזאת נעמי? דאס איז די פריהעריגע מייסטערין? מיט איין ווארט, דער לאדזער טעניס איז געווארען א יורד, דער טורנעע איז שוואך בעזעצט. קיין איינציגער אויסלענדישער שפילער, פון די פוילישע זענען נישט געקומען, נישט העבדא, נישט טלאטשינסקי, נישט ווארמינסקי, נישט יענדזשעיאווסקא און אפילו נישט „אונזער" וויטמאן.

ממ"ש.

פראפעסיאנעלע טעניס=וועלט=מייסטערשאפט

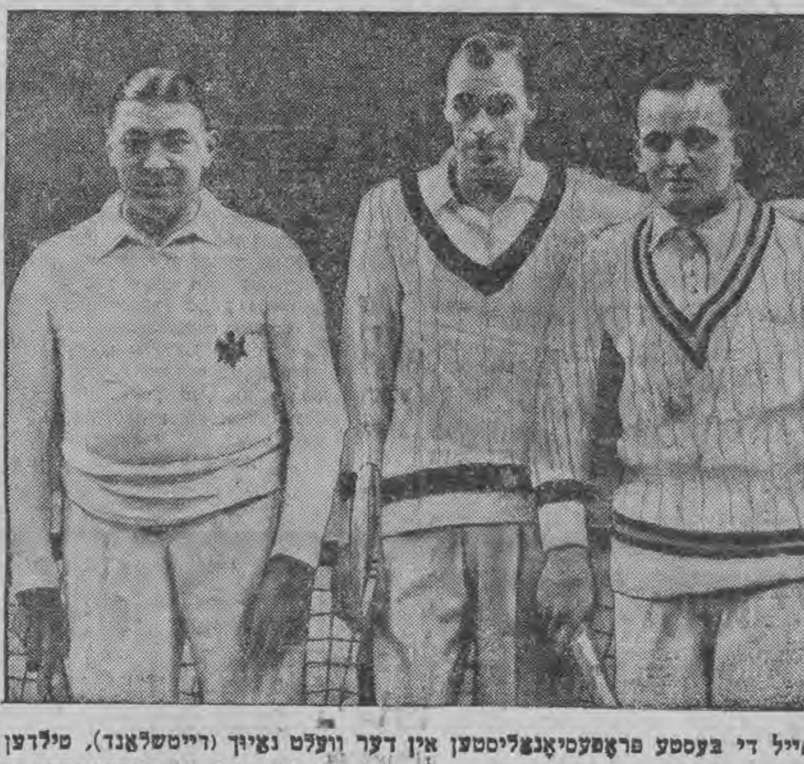

ס'נעהמען אנטייל די בעסטע פראפעסיאנאליסטען אין דער וועלט נאיוך (דייטשלאנד), טילדען (אמעריקא) און ניסליין (דייטשלאנד). די מייסטער-שפילען קומען פאר פון 20 ביז'ן 25 סעפטעמבער אין בערלין.

טראגישער מעטש פון לאדזער „מכבי"

מכבי — לעכיא 3:3 (0:3)

מעטש וועגען ארייגעהן אין „א" קלאס

ס'איז כדאי זיך עפיס לענגער אפצושטעלען אויף דער דאזיגער ממש סענסאציאנעלער פערמעסטונג, נישט דערפאר, ווייל דער ניווא פון שפילען אין ביידע מאנשאפטען איז געווען א זעהר גרויסער, נאר דערפאר, ווייל דער פערלויף פון דער פערמעסטונג כאראקטעריזירט פולשטענדיג דעם אופן פון ערציהונג און פון טרענינג, וואס די יודישע פוסבאל-שפילער בעקומען אין זייערע קלובען. ווען מ'זאל אפשאצען דעם פערלויף פון שפילען בכלל, קען מען נאר אבדויערען, וואס דער ניווא פון אונזער „בע"-קלאס איז אזוי נידריג, ווען אין דעם מעטש האט זיך געהאנדעלט וועגען אריבערגעהען אין „א"-קלאס האט מען פון דעם שפילען געדארפט ארויסטראגען דעם איינדרוק, אז ס'שפילען 2 א-קלאסיגע מאנשאפטען, ווען דאס זאל זיין אפילו שוואכע, אזא איינדרוק האט מען אבער נישט בעקומען.

וואס שייך דער טאמאשאווער „לעכיא", איז דאס בכלל נישט קיין מאנשאפט. די שפילער זענען נישט געוואוינט צו שפילען אויף א רעגעלמעסיגען שפיל-פלאץ און קענען זיך בכלל נישט קיין עצה געבען נישט אין פעלד און נישט הינטער'ן טויער.

„מכבי" האט עטליכע פוסבאל-טאלענטען, ווי חומעץ, סינאדערקא, שייניאק, פאמעראנצענבלום און אנדערע. די מאנשאפט איז אבער קיינמאל נישט זיכער און מ'קען פון איהר ערווארטען די גרעסטע איבערראשונגען. דער ערגסטער פעהלער פון דער מאנשאפט איז אבער איהר שוואכע פיזישע קאנדיציע. ס'האנדעלט זיך נישט וועגען דעם וואס דער אדער יענער שפילער איז צו שוואך, נאר וועגען דעם, וואס די מאנשאפט איז נישט טרענירט אין אויסהאלטעוודיגקייט. דער דאזיגער אומשטאנד האט נעכטען נקמה גענומען און געשאפען די אמת-טראגישע לעצטע 15 מינוטען פון דעם איצטיגען מייסטערשאפטס-מעטש.

וואלט נעכטען „מכבי" דעם מעטש געוואונען, וואלטען די שאנסען אויף אריבערצוגעהען אין א-קלאס געווען כמעט הונדערט-פראצענטיגע. די פעהלערן, וואס די יודישע קלובען מאכען אין פערלויף פון א גאנץ יאהר נעהמען אבער די נקמה אין די לעצטע ענטשיידונגס-קאמפען און פאר די מאנשאפטען דארף דאס זיין לערן-געלד.

אין די ערשטע מינוטען פון שפילען האט „מכבי" א גרויסע איבערמאכט, זי דריקט דעם געגנער און שאפענדיג זעהר שעהנע פאזיציעס און מאמענטען זעהט זיך ארויס, אז „לעכיא" ערווארט אין לאדז א גרויסע מפלה. און צוליב די דאזיגע מאמענטען און גוטען אויספערטיגען פון יעדער אקציע געלינגט עס „מכבי" צו ערצילען 3 טויערען; איינע נאכ'ן אנדערען; צוויי דורך חומעץ'ן און איינער דורך שייניאק'ן. דער דאזיגער רעזולטאט בלייבט ביז דער העלפט. מען איז זיכער, אז „מכבי" האט דעם מעטש געוואונען.

נאך דער העלפט ווייזט זיך אבער שוין אין די ערשטע מינוטען ארויס, אז די „מכבי"-מאנשאפט איז צוזאמענגעבראכען, אלע שפילער זענען „געשוואלען" און קענען פון זיך מעהר גארנישט ארויסגעבען. צו דער דאזיגער מידיגקייט פון די „מכבי"-שפילער איז נאך געקומען א שטראפבארע נאכלעסיגקייט, וואס מ'האט געשפילט „אויף צייט", ווייל מ'האט שוין געהאט „דעם זיג אין דער טאש", אזוי האט מען זיך ארומגעשלעפט מיט אן'אונזיניגער קאפעריי.

דער רעזולטאט 0:3 פאר „מכבי" האט זיך נישט געענדערט ביז 15 מינוט פאר'ן סוף פון שפילען. ערשט דאן קומט די אמת'ע טראגעדיע פאר „מכבי", „לעכיא" רייסט זיך אין קאמף און דערצילט 2 טויערן, איינע נאך דעם אנדערן. צו דעם קימט נאך צו אין דער לעצטער האלבער מינוט א טויער פון אן'עלף-מעטער שטויס צוליב א האנד פון א מכבי-שפילער, אזוי, אז דער מעטש ענדיגט זיך מיט 3:3

ה' אנדזשעיאק האט דעם מעטש נישט שלעכט געפיהרט. פובליקום 1500 פערזאן.

פאר „מכבי" זענען נאך אפען די טויערען פון „א" קלאס. מ'דארף זיך נאר לערנען פון דעם, וואס איז געווען און דעמאלס וועלען פעהלערן אויסגעמיטען ווערען.

לייכטאטלעטישער לענדער=קאמף פראנקרייך — דייטשלאנד

אויבען לינקס: מארטין — פראנצויז, מייסטער אין 1500-מעטער-לויף. אונטער איהם — ד"ר פעלצער, דער אויסגעצייכענטער דייטשער לויפער. אויבען אינדערמיט: בעשעצניק — דייטשער מייסטער אין 110 מעטער מיט שטערונגען. אונטער איהם: נאפל — פראנצ. מייסטער אין דיסקווארפען. רעכטס — זיפערט, אלימפישער מייסטער אין 10-קאמף. אונטער איהם: יאנאט — דייטשער שפרינטער.

ל. ט. ס. ג. — לעגיא (פויזען) 2:3 (1:0)

נעכטען איז אין לאדז פארגעקומען א פינאל-מעטש וועגען ארייגעהען אין דער ליגע צווישען די מייסטערס פון לאדז און פויזען. נאך דער כאראקטאגיגער מפלה פון לאדזער מייסטער „לטסג" איז געווען צו דערווארטען, אז דער נעכטיגער מעטש אין לאדז, וועט זיין זעהר א שארפער און ביידע מאנשאפטען וועלען שטעלען אלץ אויף דער וואג-שאל, בכדי ארויסצוגעהען פון קאמף אלס זיגער און דערמיט דערצילען דעם מייסטער טיטעל פון דער גרופע, אבער דאס וואס עס איז פאקטיש פארגעקומען אויפ'ן נעכטיגען מעטש האט איבערגעשטיגען אלע דערווארטונגען. די שפילער האבען פערגעסען, אז א פוסבאל-מעטש דארף לכל הפחות כאטש האבען דעם קלענסטען שייכות מיט ספארט. דער מעטש איז געווען א משוטער מערדער-קאמף. אויב ס'זענען נישט געווען קיין גרעסערע קרבנות זענען עס זיכער נישט שולדיג די שפילער, וועלכע האבען אלעס געטון אומשעדליך צו מאכען די געגנערישע שפילער. אלע ווילע איז געלעגען א צווייטער שפילער אויפ'ן פלאץ, קורטשענדיג זיך אין יסורים. בעזונדערס האט אין דעם געצילט „ל.ט.ס.ג.", וועלכע האט ביים שטאנד פון 1:0 לטובת „לעגיא" געזיכט אלע וועגען צו צוקלאפען לעגיא'ס שפילער און דאס איז אין א געוויסער מאס געלונגען. אין דער ערשטער העלפט פון שפילען האבען זיי אזוי ברוטאל צוקלאפט דעם מיטעל-לויפער פון „לעגיא", אז דער לעצטער האט א צובלוטיגטער מיט א געשוואלען אויג געמוזט פערלאזען דעם פלאץ און איז דורכ'ן גאנצען מעטש נישט פעהיג געווען צום ווייטערען שפילען.

פון מעטש גופא, קאן מען זעהר וועניג שרייבען. עס איז געווען א טיפישער קאמף וועגען פונקטען אויפ'ן ברוטאלסטען אופן. אין דער ערשטער העלפט שפילט „לעגיא" פיל בעסער און שיסט איין טויער. אין דער צווייטער העלפט פון שפילען ווארפט „ל.ט.ס.ג." אן א מערדערליכע טעמפא און שיסט אין פערלויף פון 20 מינוט 3 טויערען. פאר'ן סוף פון מעטש שיסט „לעגיא", נישט קוקענדיג וואס זי שפילט מיט 10 מאן, א צווייטע טויער, שטעלענדיג דעם רעזולטאט 3:2 לטובת „לט.ס.ג." פובליקום — 4000 מאן.

ריכטער — ה' אטטא — וועניג ענערגיש.

ליגע=מעטשען אין פוילען

ווארטא — ל. ק. ס. 3:5

פאלאניא — טשארני 1:1

קראקאוויא — פאגאן 1:1

רוך — ווילסא 0:5

לעניא — גארבארניא 0:2

וועגען ארייגעהן אין א=קלאס אין לאדזער קרייז

פראסנא (קאליש) — קרושענדער (פאביאניץ) 1:2

קוסאטשינסקי און פרל' ווייס האבען אין ווארשא דערגרייכט זעהר שוואכע רעזולטאטען

שבת זענען אין ווארשא דאס ערשטע מאל נאך דער אלימפיאדע ארויסגעטרעטען די פוילישע אלימפישע זיגער: קוסאטשינסקי און פרל. ווייס. די אימפרעזע, וועלכע איז שטארק רעקלאמירט געווארען, האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג און האט צוגעצויגען א פובליקום פון 12 טויזענד מענשען. די אימפרעזע האט זיך אבער נישט אייגעגעבען, ווייל דער פינלענדער פילפאלא, וועלכער האט געזאלט זיין קוסאטשינסקיס קאנקורענט אויף 3 קילאמעטער לויף איז אינגאנצען נישט געקומען צופאהרען און קוסאטשינסקי האט געהאט בלויז שוואכע קאנקורענטען, פערשטעהט זיך, אז ער האט אהן שוועריגקייטען געוואונען דעם לויף אין אזא שוואכע צייט ווי 8,40,4. אויך פרל. ווייס האט אין דיסק-ווארפען דערגרייכט בלויז 38,92 מעטער. די איבעריגע קאנקורענצען זענען אויך נישט געשטאנען אויף דער געהעריגער הויך.

לייכטאטלעטישע מייסטערשאפטען פון וועלט=פערבאנד „מכבי" אין פוילען

פאר די יודישע קלובען וועלען בעכער פון „נאווי דזשענניק"

א דאנק דער ארגאניזאציע פון לעמבערגער „דרור" קומען פאר דעם 24. און 25. סעפטעמבער אין לעמבערג אויפ'ן פלאץ פון „האגאן" די לייכט-אטלעטישע מייסטערשאפטען פאר די יודישע קלובען פון וועלט-פערבאנד „מכבי" וועגען בעכער פון „נאווי-דזשענניק", ס'וועלען פארקומען פאלגענדע קאנקורענצען פאר פרויען: לויפער — 60 מעטער, 100 מ. 200 מ. 800 מ. 80 מ. מיט שטרונגען 100 מאל 4 און 200 מאל 4. ווייט און הויך-שפרונג קויל-ווארפען, דיסק-ווארפען און שפיז-ווארפען.

פאר מענער: לויפען 100 מ. 200 מ. 400 מ. 800 מ. 1500 מ. 5000 מ. 110 מ. און פירהונדערט, מיט שטערונגען 100 מאל 4 און 400 מאל 4. הויך און ווייט-שפרונג, קויל דיסק און שפיז-ווארפען.

(ווייטערע ספארט-ידיעות זעה 9. זייט)

גרים אין זיבענבירגען

(פון דער סעריע: „גרים ביי יודען אין פערשידענע לענדער")

אונגארישע גרים אין ארץ-ישראל. — וואס ווייסען מיר וועגען די גרים אין זיבענביר־גען? — דער בישאף פראנץ דוד גרינדעט אן'אוניטארישע סעקטע. — דער פחד פאר דער קאטוילישער אינקוויזיציע. — סובאטניקעס. — די פיהרער פון די סובאטניקעס און די פערפאלגונגען.—דער יוד. הויף. פון וועלכן ס'האט זיך פערשפרייט די התיהדות-בעוועגונג

— 1. —

אין ארץ-ישראל זענען פאראן אויך גרים פון אונגארן, מיט וועלכע איך האב זיך מעהרערע מאל בעגעגענט און געשמועסט. לויט ווי די דאזיגע גרים האבען מיר דערצעהלט זענען אין אונגארן פאראן פראצענטועל נישט ווייניגער גרים ווי אין רוסלאנד.

אומקעהרענדיג זיך קיין ארץ-ישראל האב איך זיך אנגעהויבען צו אינטערעסירען מיט די אונגארישע גרים און קלייבען וועגען זיי ידיעות. און מיר איז טאקע געלונגען צו דערגיין וועגען די סובאטניקעס, וואס געפינען זיך צווישען די טראנסילוואנישע בערג (איצט טיילווייז רומעניען) אייניגע ידיעות, לויט דעם ווי ד"ר אלקינסאן דערצעהלט (דאר היום, תרפ"ד, גליון 132) זענען די דאזיגע פויערים נישט קיין שטארק געזונטע, זיי טראגען אלע בערד און רעכענען זיך אלס א צווייג פון דער אלטער מאדיארישער גזע, וואס האט זיך אמאל אנגערופען: „סקליארן". זיי היטען אט דעם תנ"ך פונקט ווי זיי וואלטען איהם ערשט היינט מקבל געווען פון בארג סיני, זיי זענען זיך מתחתן נאר צווישען זיך און היטען אלע יודישע ימים-טובים.

אט וואס זיי דערצעהלען וועגען זייער גע־שיכטע:

אין יאהר 1600, ווען זיבענבירגען האט זיך אפגעטיילט פון דער האבסבורגער אימפעריע צוליב די מלחמות צווישען פראטעסטאנטען און קאטאליקען, (ווען די ערשטע האבען זיך אנגע־הויבען אומקעהרען צו דער אלטער ביבל) האט זיך אונטערן איינפלוס פון דעם בעקאנטען בישאף פראנץ דור, וואס האט איינגעפיהרט דעם תנ"ך אנשטאט יעזוס צוזאנגעליוס געגרינדעט די אוניטארישע סעקטע. א טייל פון די דאזיגע אוניטארן איז גע־גאנגען נאך ווייטער: צוגענומען דעם יודישען שבת און די ימים-טובים און דערנאך אויך מילה. דאן האבען זיך געגען זיי אנגעהויבען שרעקליכע רדיפות. אבער צוליב די פערפאלגונגען האבען זיי זיך נאכמעהר דערנעהנטערט צום יודענטום און אין יאהר 1868 האבען זיי עפענטליך מודיע געווען, אז זיי רעכענען זיך פאר יודען-גרים, לויט זייער רעליגיע און פאר פויערים-סקליארען לויט דער נאציאנאליטעט.

אזוי זענען זיי איצט פערוואגעלט און דער־ווייטערט פון ביידע וועלטען — פון די קריסטען און פון די יודען. זייער צאל ווערט אלץ קלענער און מיט דער צייט וועט פון זיי ווערען דאס זעלבע וואס פון די שומרונים אין שכם אדער פון די קאראימער אין קרים.

אנהויב פופצעהנטען יאהרהונדערט, ווען אין אייראפע האט זיך אנגעהויבען די בעוועגונג פון דער רעליגיעזער רעפארמאציע זענען אין אייראפע געווען צוויי לענדער, וואו מען האט געקאנט אר־בייטען בריש-גלי און נישט געדארפט פחד האבען פאר דער קאטוילישער אינקוויזיציע — דאס זע־נען געווען גרויס-פוילען און די קליינע זיבענביר־גען, וועלכע זענען געווען א מקום מקלט פאר די אלע מתקנים וואס זענען אין אנדערע לענדער פערפאלגט געווארען.

צווישען די דאזיגע מתקנים האט זיך אין אנהויב זעכצעהנטען יאהרהונדערט געשאפען א ראדיקאלער קרייז, וועלכער האט געהאט די העזה אויפצושטעלען דעם תנ"ך העכער פאר'ן „ברית החדשה" צו דעם דאזיגען קרייז זענען צוגעשטאנען א סך פון די פייערדיגע מתקנים פון יענער תקופה, ווי סערוועט, וועלכער איז אין זשענעווע פער־ברענט געווארען, יוליוס מיטרייוויזא און דיודשא, (ביידע דערטרונקען געווארען נאר פלוצלונג). וועל־כע האבען געהאלפען צו פערשפרייטען דעם שמי־רת-שבת (סובאטניקיזם) אין פוילען און בעיקר אין זיבענבירגען. אין דער שפיץ פון זיי איז גע־ווען פראנץ דאווידיס, וועלכער איז אמאל געווען פראטעסטאנט פון לוטערס בית-מדרש און דערנאך — א קאלוויניסט.

אינמיטען פון דאזיגען יאהרהונדערט האט זיך דאווידיס בעגעגענט אין איטאליען מיט יאהאן בלאנדראט, א דאקטאר, א גרויסער בעל-כשרון, וועלכער איז שוין געשטאנען בראש פון חברה מתקנים, וואס האבען געלייקענט די עיקרים פון קריסטענטום און געפרעדיגט אן'„אבסאלוטען מא־נאטעאיזם" – זיי האט מען גערופען „אוניטאריער", וועלכע האבען געגלויבט אין „דרייאייניגקייט".

בלאנדראט האט משפיע געווען אויף דאווי־דיס, אז ער זאל ווערען א פרומער אוניטאריער. אין יאהר 1558 איז ער געקומען קיין פוילען, וואו ער האט אנגעהויבען צו פערשפרייטען זיין תורה. איניגיכען ווערט ער דער הויפט פון דער כתה ביז אין 1570 יאהר ווערט געשאפען נאך אן'עקסטרע־מערער קרייז אונטער'ן נאמען: „נאן אראראנטן", דאס הייסט, די יעניגע, וואס זענען נישט מיחס צו ישו הנוצרי קיין שום גאטהייט, כאטש זיי לייקענען נישט אין זיין משיחיות. ממילא האבען זיי זיך בעפרייט פון א סך מנהגים, וואס זענען פער־בונדען מיט דער אמונה אין „דרייאייניגקייט".

במשך הזמן האבען זיי זיך פערוואנדעלט אין סובאטניקעס און זענען געווען שטארק נזהר אין דער הייליגקייט פון שבת. צו דער סעקטע סובאט־ניקעס האבען געהערט אויך מארטען גליריוס, אדאם נייסער, יעקב פאלעאלאג און יאהאן זאמער.

אזוי ווי זייער ארבייט אין פוילען האט נישט געהאט קיין גרויסען ערפאלג, האבען זיי זייער עיקר אגיטאציע אריבערגעטראגען קיין זיבענביר־גען, וואו ס'איז שוין געווען א גאנץ גרויסע צאהל סובאטניקעס. אין זיבענבירגען האט בלאנדראט'ס תלמיד פראנץ דאווידיס געפינען א ברייטען אר־בייטס-פעלד און האט געהאט גרויס ערפאלג.

דאווידיס האט אין זיבענבירגען געשאפען נאך אן'עקסטרעמע סעקטע און געבראכט דערצו, אז זיינע אנהענגער זאלען אינגאנצען אויפגעבען זייער גלויבען אין דער משיחיות פון ישו און גלוי־בען נאר אין איין ויהיה,—דאס הייסט אז ער האט זיי נעבראכט צו דער יודישער אמונה.

אבער אלץ איז ביז א צייט. כל-זמן איבער זיבענבירגען האט געהערשט דער פירשט סטיפען באטארי, וועלכער האט זיך אויסגעצייכענט מיט זיין רעליגיעזער געדולדיגקייט האט דאווידיס גע־קאנט פריי פרעדיגען זיין רעליגיע. ווען דער פירשט איז אבער אויסגעוועהלט געווארען אלס פוילישער קעניג (1575) און אויף זיין ארט איז געקומען זיין יונגערער ברודער כריסטאף באטארי, וועלכער האט נישט געוואלט דולדען קיין שום אנדער אמונה איז דאווידיס ארעסטירט געווארען און מ'האט איהם פערמשפט צו אייביגע תפיסה. אין צוויי יאהר ארום איז ער אבער געשטארבען (1579).

נאך זיין טויט איז קיין זיבענבירגען געקו־מען פון פוילען דער הויפט-פיהרער גליריוס, וועל־כער איז געווארען דאווידיסעס נאכפאלגער און האט פערשפרייט זיין „נייע תורה". אין יאהר 1578 האט ער אויך אנגעשריבען א ווערטפולען גרויסען בוך וועגען דער דאזיגער בעוועגונג. די פוילישע געגנער זיינע האבען איהם בעשולדיגט, אז ער פרעדיגט אין זיין בוך דאס התיהדות.

א סיכטיגען ארבייטסזאמען העלפער האט גליריוס געפונען אין דער פערזאן פון זיין תלמיד יעקב פאלהאלאג, וועלכער האט געפרעדיגט די תורה פון די נאן-אדאראנטען" און איז אויפגענו־מען געווארען אלס מנהל פון דער פאלקסשול אין קאלאשווער. לויט א מסירה פון די גלחים — קנאים האט די עסטרייכישע רעגירונג איהם אפ־געשיקט קיין רוים, וואו ער איז פערברענט גע־ווארען.

די סעקטע פון די סובאטניקעס האט זיך אבער דערנאך פערגרעסערט און צוגעצויגען אויך פיל אנגעזעהענע און רייכע פערזענליכקייטען. איניגיכען איז אויך געשאפען געווארען א גאנצע ליטעראטור פון די לומדים אין דענקער צווישען די סובאטניקעס.

צו דער שוידערליכער קאטאסטראפע מיט די סאלדאטען פון פראנצויזישע פרעמדען-לעגיאן

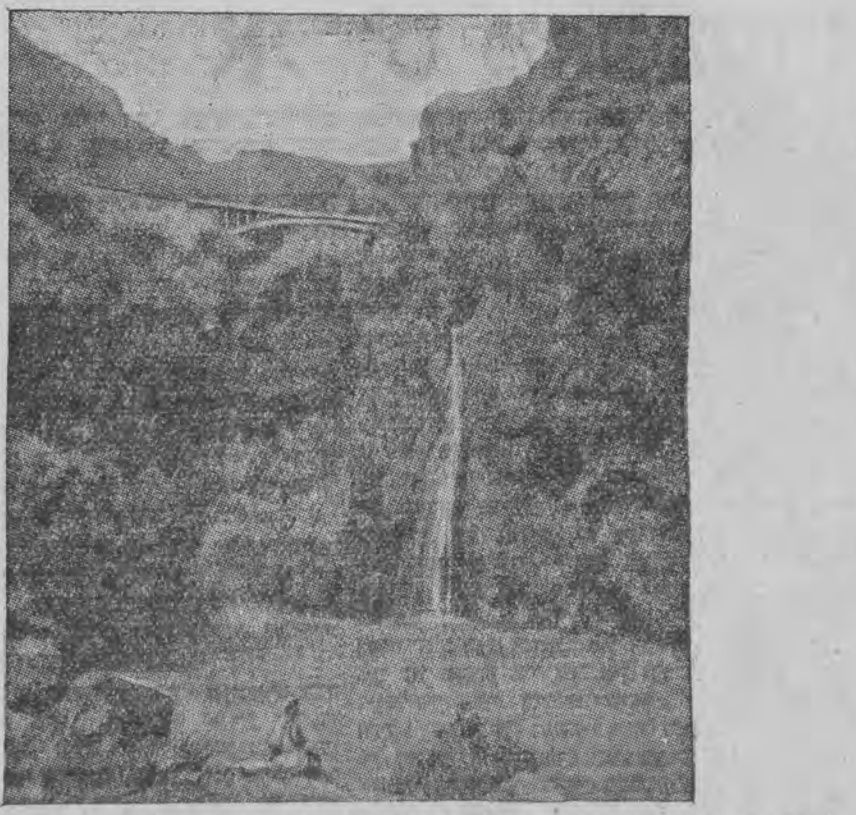

דאס ארט פון אומגליק ביי דער שטאט טלעמסען אין דרום-אלזשיר

קלוב צו בעקעמפען דעם אבערגלויבען

אז די צאהל 13 ברענגט אומגליק

דער קלוב איז אבער אדורכגעפאלען

א ריזה פעלקער בעטראכטען די צאהל 13 פאר אן'אומגליקליכע. עס איז נישט וויכטיג צו ער־קלערען פאר־וואס דאס איז אזוי. נאר א פאקט איז עס, אז עס הערשט אן'אבער־גלויבען, אז די צאהל 13 ברענגט אומגליק.

איצט הערט א געשיכטע:

אין א אמעריקאנער שטעטעל האבען זיך גע־פונען עטליכע „אויפגעקלערטע" מענער, וועלכע האָ־בען בעשלאסען זיך אויסצולאכען פון דער צאהל 13. פאר דעם דאזיגען צוועק האבען זיך צוזאמענ־געקליבען 13 אזעלכע אויפגעקלערטע, האבען געגרינ־דעט א קלוב מיט'ן נאמען „דרייצעהן", געדונגען קלוב־צימערען אין א הויז מיט דעם נומער 13 און בעשטימט, אז יעדען דרייצעהנטען אווענט אין מאָ־נאט זאל דער קלוב „דרייצעהן" האבען א באנקעט אין דעם הויז נומער דרייצעהן אין דעם צימער נומער דרייצעהן.

ווען דער עולם האט זיך פערזאמעלט און מען האט אנגעהויבען עסען און טרינקען, האט מען אויפגעפאדערט דעם ביר־ווירט, וואס איז געזעסען אויפ'ן שטוהל נומער 13, ער זאל האלטען א רעדע אין חוזק מאכען פון דער צאהל 13.

ברודער נומער דרייצעהן האט זיך אויפגעהויבען פון שטוהל נומער דרייצעהן, און אזוי גיך ווי ער האט געעפענט זיין מויל איז ער שטארק בלאס געווארען, האט זיך א כאפ־געטאן מיט דער רעכטער האנט ביים הארצען און א פאל געטאן — ער איז געבליבען ליגען טויט.

תחילת זענען אלע פערזאמעלטע געבליבען ווי פערגליווערט; קיינער האט זיך פון ארט נישט גערירט. שפעטער, ווען מען האט געבראכט א דאקטאר, וועלכער האט ערקלערט אז דער מאן איז געשטארבען פון הארצשלאג, זע־נען מיר אלע איבעריגע געשטארבען פון הארצשלאג. נאך אין דעם זעלבען אווענט האט זיך דער קלוב אויפגעלייזט, ער איז פונאנדערגעפאלען.

אבער דערמיט האט זיך די זאך נאך נישט געענדיגט. דער פרעזידענט פון דעם אויפגעלייזטען קלוב איז באלד קראנק געווארען אויף לונגען־אנטצינדונג און איז געשטארבען. דער סעקרעטאר ליגט איצט קראנק אויף די ביי'ען.

מענשען, וואס שטעהען אונטער דעם איינפלוס פון אלטע אבערגלויבענס, הערענדיג אז די מורא'־דיגע געשיכטע, האבען געזאגט: „איצט זעהט, אז מען טאר נישט זיין קיין וואוילע־יונגען".

א רעפארטער פון א דארטיגער צייטונג האט זיך פעראינטערעסירט אויסצוגעפינען, ווער די מיט־גלידער פון דעם קלוב זענען געווען; דאס הייסט אויספארשען גענוי איבער זייערע בעשעפטיגונגען, אמוזירונגען און גייסטיגער ענטוויקלונג.

דער רעזולטאט פון זיין אונטערזוכונג איז געווען אט דער: די מיטגלידער בעשטעהען פון א מיטעלמעסיגען קלאס געזעלשאפט, וואס האבען ליב צו שפילען א פאוקער, גוט צו עסען, און נישט זעלטען ארויסצופאהרען אויף א שפאציר מיט פרעמ־דע פרויען. זייער בילדונג איז א זעהר בעגרעניצטע און איז אויסגעמישט מיט רעליגיע, להכעיס, אפי־קורסות, שפאס און וואויל־יונגשאפט.

דאס אליין ערקלערט שוין זעהר פיל.

איצט וועלען מיר געהען ווייטער: דער מאן וואס איז געשטארבען פון הארצשלאג איז שוין לאנג געווען א הארצליידענדער. אין יענעם אווענט האט ער זיך נישט גוט געפיהלט, און ער האט דאס מאקע געזאגט זיינע חברים, נאר ער האט פונדעסט־וועגען געוואלט מיטהאלטען מיט אלעמען, האט זיך גוט אנגעגעסען און אנגעטרונקען, מעהר וויפיל ער האט בעדארפט.

זיין טויט איז אלזא געווען א גאנץ נאטיר־ליכער. עס האט פאסירט גראד דאן, ווייל עס איז מעגליך, אז די גאנצע אנגעלעגענהייט האט איהם אליין געשראקען, אויפגערעגט, און דאס האט גע־ווירקט אויף איהם אזוי ווייט, אז דאס הארץ האט זיך ביי איהם אפגעשטעלט. די אויפרעגונג און דער בעהאלטענער שרעק, אין וואס ער האט זיך נישט געוואלט מודה זיין, האט איהם געטויט.

דער פרעזידענט, וועלכער איז שפעטער גע־שטארבען, האט געהאט אזא ערפאהרונג: מיט א זונטאג פריהער איז ער געפאהרען כאפען פיש. זייענדיג אויף דער שיף, האט ער אויסגעטרונקען א היבש ביסעל משקה; דאן האט אנגעהויבען געהן א קאלטער רעגען, און דער אלקאהאל פון איין זייט און דער קאלטער רעגען פון דער צווייטער זייט, זענען די בעסטע מיטלען זיך איינצושאפען א לונגען־ענטצינדונג.

און מיט דעם סעקרעטאר, פערשטעהט זיך, איז אויך געווען א נאטירליכע סיבה, און דאס אלץ האט צו טון מיט דער צאהל דרייצעהן פונקט ווי מיט'ן שטערען מארס.

איבעריגענס, מיר אלס יודען גלויבען גאר פונקט פערקעהרט. ביי אונז איז דער נומער 13 זעהר א וויכטיגער און גוטער סימן, צו 13 יאהר ווערט א יונגעל בר־מצוה, דאס הייסט עס ווערט פון א קינד א יוד; 13 חדשים געפינען זיך אין אנ־עיבור־יאהר, און קיינער האט נאך נישט געזאגט אז אן'עיבור־יאהר איז אומגליקליך.

נאר יעדער פאלק האט זיינע אבערגלויבענס.

עס איז אבער זיכער, אז צו בעקעמפען א פאלקס אבערגלויבענס קאנען אזעלכע קלובען, ווי יענער קלוב 13, קיין נוצען נישט ברענגען. פער־קעהרט, זיי וועלען נאך פיל שאדען, ווארים עס איז גוט ווען אלץ געהט גלאט און דער עולם קאן זיך איבערצייגען, אז פון אן'אבערגלויבען שטארבט מען נישט. זאל עס אבער פאסירען, ווי עס האט פאסירט מיט יענעם קלוב 13, וועלען נאך אזא פאל פיל מעהר ווערען אבערגלויביש וויפיל אזא קלוב קאן גאר אויסקלערען.

איבערהויפט שפילט א גרויסע ראלע דער מיטגליד־דער־מאטעריאל, וואס שטעלט צוזאמען אזא קלוב. עס דערמאנט אן דער מעשה, וואס מען דער־צעהלט פון אן'אפיקורוס אין א קליין ליטוויש שטעט־על. דער דאזיגער אפיקורוס האט געגעסען פלייש אין „די ניין טעג". זייענדיג א גרויסער פרעסער, האט ער איינגעכאפט א צו גרויסע שטיק פלייש און האט זיך דערמיט דערווארגען. דאס האט אלזא קלאר בעוויזען די שטעטלדיגע איינוואוינער, אז אין די ניין טעג טאר מען קיין פלייש נישט עסען, אדער מען שטארבט מיט א מיתה־משונה, און מען האט גאר ערקלערט א תענית ציבור און איבעגאנצען נישט געגעסען דעם טאג.

ה. ט.

Dr. med. H. LUBICZ
ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7. טעל. 141-32
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאכמ. און פון 5–8 אווענד. זונטאג פון 9–11 מיטאג.

פריהער, אדער שפעטער

וועט ענגלאַנד מוזען אַקצעפּטירען די גאַנצע ציוניסטישע פּאָליטיק

ערקלערונג פון פרעזידענט נחום סאָקאָלאָוו

לאָנדאָן. (יט"א) דער פרעזידענט פון דער יודישער אַגענץ נחום סאָקאָלאָוו האָט, ווי מיר האָבען שוין טעלעגראַפיש מיטגעטיילט, פער־עפענטליכט אַן אויפרוף צו די יודען אויף דער גאַנצער וועלט וועגען אַריינטרעטען אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. פרעזידענט סאָקאָלאָוו ערקלערט אין זיין ווענדונג צוו. אַנד.:

דער ציוניזם בעדייט שוין היינט צו טאָג די איינציגע רעטונג פאַר צעהנדליגער טויזענדער יודען און וועט אין אַ צייט אַרום זיין די רעטונג פאַר הונדערטער טויזענדער. דער ציוניזם בעדייט די ווירטשאַפטליכע און מאָראַלישע אויסלעזונג פון פאָלק ישראל. עס איז דער איינציגער ווירדיגער ענטפער אויף די אַלע פערפאָלגונגען. עס איז נישטאָ קיין גרונד פאַר פערצווייפלונג. דאָס אָפּ־זאָגען זיך פון דער אַרבייט פאַר אַ יודיש ארץ־ישראל וואָלט געווען אַ בעווייז פון אינערליכער אָהנמעכטיגקייט. אין פערגלייך מיט טויזענדער יאָהרען פון אונטערגעהאַלטענע האָפנונגען און אויסדויער אין ליידען האָט איין אָדער צוויי צעהנדליג יאָהרען קיין שום בעדייטונג נישט. די צוקונפט געהערט צו די, וועלכע וועלען פאָרט־זעצען די אַרבייט. אויב אין פערגלייך מיט אונזע־רע גרויסע ערוואַרטונגען זענען די דערגרייכונגען בעגרענעצט איז דאָס נישט פון גרויס בעדייטונג. מיר זענען אָבער זיכער מיט אונזער ערפאָלג. די ענטוויקלונג פון דער געשיכטע געהט אין אונזער ריכטונג. גרויס בריטאַניע קען בלויז עמפּיריש בעאיינפלוסט ווערען דורך אונזער סיסטעמאַטישער אַרבייט, דורך אונזער טרייהייט און איבערגעבענ־הייט. אַלע אַנדערע ארגומענטאַציע-מעטהאָדען מו־זען דורכפאַלען. פריהער אָדער שפּעטער וועט ענגלאַנד אַקצעפּטירען די גאַנצע ציוניסטישע פּאָ־ליטיק. פאַר דעם אָבער דאַרף די ציוניסטישע פּאָליטיק בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן גאַנצען יודענטום.

איבערגעהענדיג צו דער לאַגע פון די יודען אין גלות-לענדער ווייזט אָן פרעז. סאָקאָלאָוו, אַז אין פיל לענדער פון מיטעל־און מזרח-איראָפּאַ איז דער יודישער מיטעלשטאַנד געוואַלדיג פער־אָרימט געוואָרען. חוץ דעם מוז מען זיך אויך רעכענען מיט נייע אויסברוכען פון פערפאָלגונגען. נישט אומעטום זענען יודען אַ געגענשטאַנד פון בלוטיגע אָנפאַלען. אין פיל ערטער וואָלטען זיי ליבער געוואָלט געפינען דעם ברוטאַלען טויט איידער זיין פעראורטיילט אויף הונגער-טויט, צו וועלכען עס פיהרט דער היפּאָקריטישער אַנטיסע־מיטיזם דורך א רייה עקאָנאָמישע מיטלען. עס וואַרפט זיך אין די אויגען, דאָס גרויסע מאַסען פון יודישען מיטעלשטאַנד האָבען נישט קיין שום עקזיסטענץ-אויסזיכטען אין די גלות-לענדער, בעת זיי וואָלטען געווען זעהר נוצליך פאַר דער ענט־וויקלונג פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים.

נעבען דער חלוצישער עליה דאַרף געשענקט ווע־רען פיל אויפמערקזאַמקייט דער מיטעלשטאַנד־איינוואַנדערונג. ביידע איבערוואַנדערונגס-שטראָמען לאָזען זיך נישט אָפּטיילען. נישט „אַרויסשטויסענ־דיג" וועמען עס איז נאָר פערקעהרט בעגליקענדיג אַלע ארום, קענען געבויט ווערען נייע שטעט און אינדוסטריע-צווייגען, פאַר וועלכע עס איז פערהאַן גענוג אָרט. אונזער איינציגער וועג צו בעקעמפען אַלע פאָראורטיילען איז דער פּרינציפּ, אַז א"י מוז אויפגעבויט ווערען דורך אַרבייט.

איבערגעהענדיג צו די פערשידענע ריכ־טונגען פון ציוניזם ווייזט אָן נחום סאָקאָלאָוו, אַז די דיפערענציאַציע פון דער ציוניסטישער אידע־אָלאָגיע איז אַ פּועל־יוצא פון די עקאָנאָמישע, גע־אָגראַפישע, ערציהערישע און פסיכאָלאָגישע אונ־טערשידען אין גאַנצען גלות. די צושפּליטערונג ברענגט פיל שאָדען דער אַרבייט. דאָס איז שוין אָבער דער גורל פון יעדען גרויסען אַקט אין דער געשיכטע פון דער מענשהייט. דער ריינער הערצ־ליזם האָט שוין אויפגעהערט צו עקזיסטירען, ווייל ער ליגט אין יסוד פון גייסט און פון די מעטאָדען פון גאַנצען איצטיגען יודישען געדאַנק. אין זיין אַקטועלער פערווירקליכונג האָט ער געמוזט דורכ־מאַכען די אַלע ענדערונגען און בעגרענצונגען, וואָס זענען פערבונדען מיט יעדער היסטאָרישער ענטוויקלונג, דער הערצליזם איז טויט, ער איז פערוואַנדעלט אין אַ זוים, וואָס בליהט אויף. צום סוף דריקט אויס נחום סאָקאָלאָוו בעדויערן צוליב דער אונגענוגענדער אונטערשטיצונג פון דער יו־דישער נאַציאָנאַלער היים מצד בעדייטענדע טיי־לען פון יודישען פאָלק. אפילו אין די איצטיגע בעגרענצטע מעגליכקייטען וואָלט מען געקאָנט מאַכען גרויסע פאָרשריטען מיט געהעריגע מיטלען. ווי אַזוי קענען מיר קריטיקירען אַנטי-ציוניסטישע טענדענצען ביי פרעמדע, ווען מיר טרעפען אָן אויף גלייכגילטיגקייט ביים אייגענעם פאָלק. מען טאָר איצט נישט בלייבען שטעהן אָן דער זייט, יעדער יוד מוז קומען צו הילף פאַר דער גרויסער זאַך אין יודישען אויפבוי פון ארץ-ישראל. עס מוז קומען אַ צייט, ווען מיר וועלען האָבען נייע הונדערטער טויזענדער יודען אין זייערע בליהענ־דע הייזער אין ארץ-ישראל אַלס פרידליכע און געשעצטע בירגער, א וואָרטפולען מקור פון נאַ־ציאָנאַלער געזונדהייט און סטאַביליטעט אין גע־גענזאַץ צו זייערע דעגראַדירטע און היימלאָזע ברידער.

יודען, וואָס לעבען שוין 93 יאָהר אַלס מאַכמעדאַנער

העט ,העט ווייט, אויף דעם פערסיש־טורקעס־טאַנישע גרעניץ ליגט אַ בעקאַנטע פערסישע שטאָט מיט דעם נאַמען מעשעד.

אין אט דער שטאָט מעשעד לעבט אַ יודיש־מאַראַנישע קהלה פון צוויי טויזענד נפשות, די יו־דען וואוינען שוין אין מעשעד פון 230 יאהר.

מיט 93 יאָהר צוריק האָט ביי די יודען אין מע־שעד פאַסירט אַ שרעקליכע געשיכטע, וואָס האָט בעשטימט זייער שיקזאַל.

אין יאָהר 1839 האָט אַן אַלטע"ע יודישע פרוי אין מעשעד בעקומען אַ הויט־קראַנקהייט, די קראַנקע יודישע פרוי איז אַוועק צו אַ זנאַכער, און געפרעגט ביי איהם אַן עצה ,ווי אַזוי זיך אויסצו־היילען פון איהר קראַנקהייט. ער האָט איהר געראַ־טען צו בענוצען פאָלגענדע רפואה:

זי זאָל כאַפּען אַ גרויסען הונד און איהם אַוועק־הרגענען, אויפשניידען ביי איהם דעם בויך און אַר־ריינלייגען איהרע ביידע הענד אין דעם וואַרעמען אינגעווייד פון דעם הונט, אַזוי וועט זי געהיילט ווערען פון איהר הויט־קראַנקהייט.

די פרוי האָט אויסגעהערט דעם זנאַכערס עצה דאָס האָט פאַסירט גראָד אין דעם תענית פון די שעאיטען, דער טאָג, ווען די גלויביגע טרויערען און פערגיסען זייערע אייגענע בלוט אַלס אויסדרוק פון טרויער אויף דעם טראַגישען טויט פון דער היילינער פאַמיליע פון קאַליף עלי, וואָס איז דער־מאָרדעט געוואָרען דורך זיינע געגנער.

די פרומע און פאַנאַטישע שעאיטען, וועלכע האָבען געזעהען, וואָס די יודישע פרוי טוט מיט דעם הונט ,האָבען זיך שטאַרק בעליידיגט און האָבען פערשפּרייט קלאַנגען, אַז יודען לאַכען אָפּ פון זייער טרויער־מנהג און לאַכען אָפּ פון זייער רעליגיע. באַלד האָבען זיך געפונען פאַנאַטיקער, וואָס האָבען זיך געלאָזט לויפען אויף די יודען און געמאַכט אויף זיי אַ שרעקליכען פאָגראָם. 36 נפשות זענען גלייך ברוטאַל אומגעקומען. דאָס האָב און גוטס איז גלייך צוראַבירט געוואָרען ,די שוהלען און ספרי תורות אונטערגעצונדען און פערברענט געוואָרען. דער צעיושעטער המון האָט געסטראַשעט אויסצומאָרדען אַלע יודען און נישט איבערלאָזען קיין איין איינצי־גען לעבעדיגען נפש.

די יודען זענען געווען הילפלאָז און נישט אומ שטאַנד געווען זיך אַנטקעגענצושטעלען., אין פער־צווייפלונג זענען זיי געלאָפען צום העכסטען מאַכמע־דאַנישען גייסטליכען אין שטאָט און געבעטען ביי איהם הילף ,ער זאָל זיי ראַטעווען פון טויט. דער גייסטליכער האָט זיי געזאָגט, אַז ער זעהט קיין אַנ־דער אויסוועג נישט ווי אַז די יודען זאָלען זיך אָפּ־זאָגען פון זייער יודישען גלויבען און אָננעהמען דעם מאַכמעדאַנישען גלויבען. אונטער דער געפאַהר פון אַ זיכערען טויט האָבען די יודען איינגעשטימט אָנצו־נעהמען דעם איימאַמס (גייסטליכענס) פאָרשלאַג, און זיי זענען אַריבערגעגאַנגען צום מאַכמעדאַנישען גלויבען. אַזוי האָבען זיי געראַטעוועט זייער לעבען.

אָבער ערשט איצט האָבען זיך אָנגעהויבען זייערע ליידען. זיי האָבען דעם מאַכמעדאַנישען גלויבען נישט אָנגענומען לויט זייער איבערצייגונג, נאָר דורך דעם צוואַנג פון די פאָגראָמשטשיקעס, זע־נען זיי טאַקע ביי זיך אין האַרצען יעדער איינער געבליבען ביי זיין יודישקייט, ביי דער אויסערער וועלט האָבען זיי געשפּילט די ראָל פון מוסולמענער. זיי האָבען אויסגעבויט מעטשעטען און אין קלעפ"ס האָבען זיי אָפּגעהיט די מאַכמעדאַנישע ימים־טובים, בעהאַלטענערהייט אויך די יודישע ימים־טובים.

אָבער דאָס איז נישט לייכט געווען, אפּהיטען שבת איז זעהר שווער. די יודען פון מעשעד זענען סוחרים, האָבען געשעפטען, האָבען זיי שבת זייערע געשעפטען נישט געקענט שליסען, פלעגען זיי זו־כען אַנדערע אויסוועגען. דאָס געשעפט איז אָפען, אָבער דער באַלעבאָס איז נישטאָ. ער לאָזט איבער אַ קינד. אַז עס קומט אַ קונה ,זאָגט דאָס קינד: „דער טאַטע איז נישטאָ און איך ווייס נישט ווען ער וועט קומען". און עהנליכע תירוצים, אַזוי אויף יעדען שריט און טריט. שידוכים טוען זיי בלויז צווישען זיך, ס'האָט זעהר זעלטען געטראָפען אַז אַ יודיש מיידעל זאָל אַריבערגיין צו אַ נישט־יודען.

זיי האָבען זיך געהאַט זייערען אַ בעזונדערען בית עולם און זיי זוכען אַלע מעגליכע מיטלען ביז היינטיגען טאָג ווי אַזוי צו בעגראָבען זייערע מתים לויט די יודישע מנהגים און נישט לויט די מאַכמע־דאַנישע.

כדי עס זאָל נישט פאַלען אויף זיי דער פער־דאַכט, אַז זיי זענען נישט קיין ריכטיגע מוסולמע־נער, היטען זיי שטרענג אָפּ די מאַכמעדאַנישע דיי־נים ,און אַנדערע פון זיי פאָהרען אויך קיין מעקאַ, און אַנדערע הייליגע פלעצער פון דער מאַכמעדאַ־נישער רעליגיע. זיי מאַכען מיט אַלע מנהגים און אויסערליך זענען זיי גלייך מיט די מוסולמענער. אַפילו דעם מנהג פון טרויער, וואָס די סעקטע שע־איטען האַלטען, מאַכען זיי אויך מיט. נאָר נישט אַזוי פאַנאַטיש, ווי זייערע פערסישע שכנים, זיי פער־גיסען נישט אַזוי זייער בלוט ווי די אַנדערע. אָבער זיי טרויערען און וויינען ווי די שעאיטען.

די קינדער לערנען אַביסעל אין דעם פערסישען „חדר" אָבער בעהאַלטענערהייט לערנט מען מיט זיי העברעאיש, די תורה און דעם סידור צום דאַווענען, זיי היטען שטרענג אָפּ מצוות מילה צו אַכט טעג, דאָס איז זיי נישט אַזוי שווער. די מאַכמעדאַנער האַל־טען אויך פון דעם מנהג, אָבער נישט צו אַכט טעג.

ביי אַזעלכע בעדינגונגען איז קיין וואונדער נישט, וואָס עס גייט נישט אַריבער קיין איין יאָהר, אַז אַ פרומער שעאיטישער גלויביגער זאָל נישט כאַפּען אַ פערשטעלטען יודען ביי אַן עבירה.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספּעציאַליסט פאַר

אוירען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען

11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)

טעל. 127-81

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11—12

אין כעלמי פון 8—9 פריה.

אויפ׳ן שקלאַפען-מאַרק

פון לעאָן קאָברין

דער בעריהמטער שריפטשטעלער לעאָן קאָברין דרוקט איצט אַ ראָמאַן פון דער צייט פון צווייטען חורבן. אַ.נ. „דער לעצטער קאַמף". מיר ברענגען דאָ אַ קאַפּיטעל פון דאָזיגען קינסטלערישען היסטאָרישען ראָמאַן.

פאַר דעם הויז פון דעם רייכען שקלאַפען־הענדלער פלאָרוס איז אויף מאָרגען אין דער פריה גע־שטאַנען אַ טייל פון די יודישע געפאַנגענע, וואָס האָט געזאָלט פערקויפט ווערען אין שקלאַפעריי. אַ גרויסע צאָהל קונדען פון אַלע שטאַנדען זענען געקומען אָנצוקוקען די פרישע לעבעדיגע סחורה, פאַרשטעהער פון ריטער און סענאַטאָרען, רייכע סוחרים, און בעל־מלאכות, שענקער און בעל־הבית׳־טעס פון שאַנד־הייזער זענען געקומען אַהין צו אייב האַנדלען פרישע סחורה.

אויף אַ הויכער הילצערנער פלאַטפאָרם פאַר דעם הויז פון דעם שקלאַפען־הענדלער זענען גע־שטאַנען עטליכע הונדערט פון די דאָזיגע אומגליק־ליכע, מענער און פרויען. זקנים און יונגע בחורים, און יעדער און יעדע פון זיי האָט אויפ׳ן אַרונטער־געלאָזטען קאָפּ געטראָגען אַ קרענצעל, וואָס דאָס איז געווען אַ צייכען, אַז ער, אָדער זי איז סחורה צום פערקויפען, און ביי יעדען און ביי יעדער פון זיי זענען די הענט געווען געשמידט און אויף דער ברוסט האָט ער, אָדער זי, געטראָגען אַ הילצערן ברעטעל, וואו עס איז אָנגעשריבען געווען דער נאָמען, עלטער און די אפשטאַמונג.

דאָ, אונטער׳ן פרייען הימעל, זענען אַרויסגע־שטעלט געווען די ערגערע און ביליגערע סחורה, די בעסטע און די מעהר טייערע האָט דער שקלאַ־פען־הענדלער געהאַלטען אין הויז אינוויניג, בע־זונדערס די שעהנע מיידלעך און פרויען, וואָס זיי האָט ער געהאַלטען פאַר די רייכע ליבהאָבער.

הויך אויפ׳ן קול האָט דער שקלאַפען־הענד־לער אויסגערעכענט אַלע מעלות פון יעדען איינעם או יעדער פון זיין סחורה, די שטאַרקייט פון זיי־ערע גלידער, זייער געשיקטקייט און שעהנקייט.

אויף זיין בעפעהל האָבען זיי געמוזט אַרויס־טרעטען או ווייזען זייערע אָרעמס און פיס, די ברייט־קייט פון זייער ברוסט און זייערע שטאַרקע ציינער, און די קויפער האָבען בשעת דעם זיך גאָר נישט צע־רעמאָניעט מיט זיי, געטאַפּט זייערע מוסקולען, אַר־ריינגעקוקט זיי אין מויל און זיי אַרומגעזעהען פון אַלע זייטען.

ביי דעם מינדסטען צייכען פון נישט פאָלגען, אָדער גאָר ווידערשטאַנד, האָט דער שקלאַפען־הענד־לער בענוצט זיין בייטש, געשניטען יענעם, אָדער יענע, וואָס האָבען נישט געוואָלט פאָלגען, איבער די נאַקעטע אָרעמס, אָדער אַקסלען אָהן רחמנות, און דערביי האָבען די אומגליקליכע נישט געטאָרט אַרויסשריי׳ען זייער ווייטאָג און געמוזט שמייכלען.

— פערפלוכטער יוד — האָט געשריי׳ען דער אוממענש — שמייכעל! מיט דיין זויערער מינע פערטרייבסטו מיר די קונדען. קומט, קומט, קומט, מיינע ליבע הערען און דאַמען ,איהר וועט געפי־נען ביי מיר די בעסטע סחורה ,גוטע סחורה און ביליג, קויפט! קוקט אָן אָט דעם ריז, זעהט, וואָסערע אָרעמס און פלייצעס!

— וואָס קאָסט אָט דער שקלאַף? — האָט גע־פרעגט אַ פערוואַלטער פון אַ רייכען הויז.

— אָט דער יונג איז אַ מציאה פינף טויזענד סעסטערצין, ווייל דו ביזט אָבער אַן אַלטער קונה, וועל איך דיר איהם פערקויפען פאַר פיר טויזענד.

— וואָס, פאַר אַ יודען אַזויפיל געלד? די אי־דען זענען פוילענצער און שבת ווילען זיי נישט אַר־בייטען און קיין חזיר־פלייש ווילען זיי אויך נישט עסען. מען האָט נאָר ערגעריש פון זיי, און מען איז צופרידען ווען מען ווערט פון זיי פטור!

— די בייטש און דער שטעקען וועלען אַרויס־שלאָגען ביי זיי די נאַרישקייטען און דאָס פוי־לענצען. גיב דריי טויזענד סעסטערצין און נעהם צו דעם יודען. דו וועסט קיין חרטה נישט האָבען.

נאָך אין אַ ווײַלע אַרום איז דער מסחר געשלאָ־סען געוואָרען. נאָכדעם האָט דער שקלאַפען־הענד־לער זיך געווענדט צו אַן אַלטער פרוי, וועלכע האָט אַרומגעקוקט די געפאַנגענע יודישע מיידלעך און פרויען, ביז וואַנען זי איז שטעהן געבליבען לעבען אַ שעהנער זיבעצעהן יאָהריגער מיידעל.

— וואָס קאָסט אָט דאָס מיידעל? — האָט זי געפרעגט.

דער שקלאַפענהענדלער האָט מיט אַ שמייכעל געענטפערט:

— איך מוז זאָגען, אַז דו האָסט אַ פיינעם גע־שמאַק. זעהר אַ גוט שטיקעל סחורה פאַר דיינע קונ־דען. מוטער ליוויאַ, זעה, וואָס פאַר אַ פאַרשוין זי איז! ווי שלאַנק זי איז, און איהר הויט איז ווי זייד און איהרע באַקען זענען ווי רויזען. די מענער וועט־לען דיר אָפּשיטען מיט גאָלד, זי איז אַן אוצר פאַר דיר!

— איז זי געזונט? זי האָט נישט קיין שום פעהלער?

— געזונט, ווי אַ פיש אינ׳ם וואַסער, און האָט נישט קיין שום פעהלער. דו קאָנסט זיך אַליין אי־בערצייגען — אַן אמת׳ע פערל, אַ ווענוס. אונטער אַכט טויזענד סעסטערצין קריגט ביי מיר קיינער נישט דאָס מיידעל.

— פאַר זעקס טויזענד סעסטערצין קאָן איך קריגען אַ גריכיש מיידעל, וואָס קאָן טאַנצען און זינ־גען און שפּילען אויף דער האַרפע.

— אָבער די יודישע מיידלעך זענען איצט איך דער מאָדע, מיטוס׳ן אַליין געפעלט די שעהנע יו־דישע וועראָניקאַ מעהר פון אַלע פרויען אין דער וועלט. און ער, אונזער יונגער העלד, איז אַ מבין אויף ווייבער.

— איך גיב דיר פינף טויזענד סעסטערצין דאָס איז מיין לעצטער אנבאָט.

— פאַר אַזאַ פרייז קריגסטו דאָס מיידעל האַלב אומזיסט, אָבער אויס ליבע צו דיר וועל איך זי דיר געבען.

אינסטינקטיוו האָט זיך דאָס אומגליקליכע מיי־דעל אָנגעכאַפּט אָן דעם אַלטען, שוואַכען מאַן נע־בען איהר און געבעטען ביי איהם, ער זאָל זי בעשיצען, דער אַלטער איז געווען איהר פאָטער. מיט געוואַלד האָט דער שקלאַפען־הענדלער אַרויסגעריסען דאָס אומגליקליכע מיידעל פון די אָרעמס פון איהר שוואַכען פאָטער און זי איבערגעגעבען צו דער אַלטער זונה, דער באַלעבאָסטע פון אַ שאַנד־הויז. דאָס מיידעל האָט זיך געראַנגעלט און זיך אַ־רויסגעריסען פון דער זונה׳ס הענד מיט אַ פערצווייפעלטען געוויין, אָבער צוויי קנעכט וואָס האָבען גע־דינט אינ׳ם שאַנד־הויז ביי דער אַלטער, האָבען אַ כאַפּ־געטון דאָס יונגע יודישע מיידעל און זי אָהן רחמנות אַוועקגעשלעפּט.

בעסער און נישט אַזוי ברוטאַל, הגם אויך נישט מעהר מענשליכער, זענען בעהאַנדעלט געוואָרען די פאַרנעהמער׳ע און אָנגעזעהענערע געפאַנגענע, וואָס דער שקלאַפען־הענדלער האָט זיי געהאַלטען איבער־וויניג אינ׳ם הויז, פון זיי האָט מען אַרונטערגע־וואָרפען די קייטען און זיי האָבען געקאָנט פרייער זיך בעוועגען און פערברענגען איינער מיט׳ן אַנ־דערען און רעדען צווישען זיך.

(סוף מאָרגען).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פון 1 אקטאבער ביז'ן 1 אפריל

זאלען נישט פארקומען קיין עקסמיסיעס

(2) עהערנעכטען איז פאַרגעקומען אַנ'אַלגעמיינע פערזאַמלונג אין דעם לאָקאַל פון לאָקאַטאָרען און סובלאָקאַטאָרען-פערבאַנד, אויף וועלכער עס זענען אַרומגערעדט געוואָרען פערשידענע ענינים, וועלכע זענען פערבונדען מיט דער אַקציע פון רעדוצירען דאָס דירה-געלד.

לויט די בעריכטען, וואָס עס האָט אָפּגעגעבען דער פּרעזעס ד"ר מיעזשינסקי, האָט ער, בעת זיין לעצטען בעזוך אין וואַרשא, בעקומען פון די רעגירונגס-פאַקטאָרען אַ הבטחה, אַז לויט'ן מוסטער פון די פערגאַנגענע יאָהרען, וועט אין די נאָהענטסטע טעג דערשיינען אַ פעראָרדנונג פון מלוכה-פּרעזידענט וועגען אָפּהאַלטען די עקסמיסיעס אין משך פון ווינטער-סעזאָן, ד. ה. פון דעם 1-טען אָקטאָבער ביז'ן 31-טען מערץ ק. י.

ווייטער איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז אין דער אַקציע וועגען פערקלענערען דאָס דירה-געלד זענען אַריינגעצויגען כמעט אַלע פּראָפעסיאָנעלע און געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס, און אַז אינ'ם בעשטאַנד פונ'ם ענטשפּרעכענדען קאָמיטעט זענען אַריין אַלע סיים-דעפּוטאַטען, וועלכע זענען געוועהלט געוואָרען פון לאָדזער קרייז.

די פערזאַמעלטע האָבען אָנגענומען אַ רעזאָלוציע צו סאָלידאַריזירען זיך מיט דער אַקציע פון פעראיין.

סוף וואָך וועט פאָרקומען אַ קאָנפערענץ מיט דער בעטייליגונג פון פאָרשטעהער פון אַלע פעראיינען.

נעכטיגע רעזאָלוציעס פון ז. ז. פ.

פאָדערן אויף צו א ברייטער פראָטעסט-אַקציע

(2) נעכטען איז אין זאַל פון דרוקער-פעראיין (נאַוואָראַט 20) פאַרגעקומען אַנ'אַלגעמיינע פערזאַמלונג, וואָס איז צוזאַמענגערופען געוואָרען דורך דער פּראָפעסיאָנעלער פעראייניגונג פון פּוילישע טעקסטיל-אַרבייטער (ז. ז. פ.).

עס האָט צו דער פערזאַמלונג געזאָלט קומען דער דעפּוטאַט יאַנקאָווסקי, אָבער ער איז נישט געקומען, מחמת דעם נעכטיגען צוזאַמענפאָהר פון די באַהן-אַרבייטער.

אַנשטאָט איהם האָט אין דער פערזאַמלונג גענומען אַנטייל דער גענעראַל-סעקרעטאַר פון ג. פ. ר., שישקא, פון וואַרשא.

נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע, בעת וועלכער עס איז אַרומגערעדט געוואָרען די סיטואַציע, וואָס הערשט איצט אויפ'ן אַרבייטער-מאַרק אין לאָדז, און אין שייכות מיט די סטאַבילע לוין-רעדוקציעס, איז אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלוציע:

„אויף דער אויסעראָרדענטליכער פערזאַמלונג פון אַלע מיטגלידער פון טעקסטיל-פערבאַנד ז.ז.פ. וואָס איז פאָרגעקומען דעם 18. סעפּטעמבער, איז בעשלאָסען געוואָרען פאָלגענדעס:

1) די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען דאַרפען דורכפיהרען אַ קאַמף וועגען אַ קאָלעקטיווען אָפּמאַך, און דערביי דאַרף דער דאָזיגער קאַמף אַדורכגעפיהרט ווערען נאָר דורך די פעראיינען, מחמת די בעזונדערע אַרויסטרעטונגען פון די אַרבייטער אין בעזונדערע פאַבריקען, זענען אַבסאָלוט נישט שעדליך פאַר דער אינדוסטריע, ווירקען נישט אויף דער ענדערונג פון דער לאַגע און ברענגען נאָרערנסטע שאָדען די אַרבייטער-מאַסען.

2) די פערזאַמעלטע בעשליסען צו טאַדלען די אַלע, וועלכע טרעטען אַרויס געגען די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, ווי אויך די יעניגע, וואָס שטייען ווייט פון די פעראיינען און שטערען דערמיט די שנעלע אַדורכפיהרען די אַקציע לטובת די בעסערע לוין-טאַריפען.

3) די פערזאַמעלטע שענקענדיג פולען צוטרוי דעם ז. ז. פ. פאָדערען אויף די פערוואַלטונג פונ'ם פערבאַנד צו פערשטענדיגען זיך מיט די אַנדערע פעראיינען, כדי צו אָרגאַניזירען אַ בשותפות'דיגע שטרייק-אַקציע אין דער גאַנצער טעקסטיל-אינדוסטריע פון לאָדז און לאָדזער קרייז.

פונ'ם 15-טען אקטאבער אן

בעסערע בעשפייזונג פאר ארבייטסלאזע, וועש און מלבושים פאר נויטבעדערפטיגערע

(2 פון דער אָפּטיילונג פאַר געזעלשאַפטליכע זיכערקייט ביי דער היגער וואָיעוואָדזשטווע אינפאָרמירט מען אונז, אַז פונ'ם 15 ק. ח. וועט שטאַרק פערברייטערט ווערען די אַקציע פון בעשפייזען אַרבייטסלאָזע.

ביז איצט — אין דער צייט פון זומער — האָבען די אַרבייטסלאָזע בעקומען בלויז זופּ, אָבער פונ'ם 15 וועלען זיי שוין בעקומען אויך אַ צווייטע פּאַטראַווע. די פּאָרציעס וועלען פערגרעסערט ווערען.

אַלע אַרבייטסלאָזע, וועלכע זענען רעגיסטרירט אין פערטיילונגס-ביוראָ, וועלען בעקומען וועש און קליידונג, אויף וויפיל די קאָנטראָלע וועט פעסטשטעלען, אַז די דאָזיגע אַרבייטסלאָזע זענען בעזונדערס שלעכט סיטואירט.

מען וועט אויך טיילען שוכוואַרג פאַר די, וואָס נויטיגען זיך צום מעהרסטען.

צוו. א. איז די דירה-פראַגע איינע פון די סאַמע ברענענדסטע, ובפרט פאַר די היימלאָזע פיזישע און גייסטיגע אַרבייטסלאָזע.

לעת עתה וואַלגערן זיי זיך דאָס רוב אין די נאָהענטע פעלדער און וועלדער, אָבער מיט'ן אָנקומען פון ווינטער וואָלט אַזאַ זאַכלאַגע געווען געגליכען צום טויט.

מיט דעם דאָזיגען ענין גיט זיך איצט אָפּ ספּעציעל דער פאָרשטייער פון דער קוך-פערוואַלטונג ביי „אימצא", ה' טרעבקא.

א ביטערע מעשה מיט די 50 גראשען

אז קיינער וויל זיי בשום אופן נישט צאָהלען

(2) אויף דער נעכטיגער פערזאַמלונג פון רעסטאָראַן-אינהאַבער איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען צו דער צענטראַלע פון זייער פערבאַנד וועגען דעם, אַז עס זאָל וואָס שנעלער צוזאַמענגערופען ווערען אַנ'אַלגעמיינער לאַנד-צוזאַמענפאָהר וועלכער זאָל זיך מיט דער גאַנצער ענערגיע געגענשטעלען דעם איינפיהרען פון דעם סיסטעם צו נעהמען ספּעציעלען אָפּצאָהל פאַר דאָס רעכט צו זיצען אין רעסטאָראַנען נאָך 12 ביינאַכט.

די פערזאַמעלטע האָבען אונטערגעשטראָכען, אַז די קאָנטראָלערען ווענדען זיך ביי קיין פאַל נישט אַליין צו די „געסט", נאָר זיי פאָדערען, אַז די בעלעבאַטים זאָלען זיי אַליין אויפמאַהנען.

איינער פון די פערזאַמעלטע האָט פעסטגעשטעלט, אַז זייט אַ רייהע טעג, האָט נאָך קיין איין קליענט נישט פערשמעקט צו איהם אין לאָקאַל נאָך 12 ביינאַכט. בלויז אין איין פאַל, האָט זיך אין רעסטאָראַן זיינעם פערזעסען דער פּרעזעס פונ'ם קאָמיטעט פאַר אַרבייטסלאָזע אין כאיבי אין דער געזעלשאַפט פונ'ם פלייש-צושטעלער פאַר דעם זעלבען קאָמיטעט... דאָס זענען געווען די איינ-און-איינציגע „געסט", וואָס האָבען משלם געווען די 50-גער גראשענס.

מ'האָט אַפילו פחד אַריינצוגעהן וקויפען אַ פּאַפּיראָס — טאָמער וועט מען „פּלוטיגען" מיט אַ פופציגער....

אַ געלעכטער אין אַ זייט: ס'זענען דאָ אַ סך מענשען, וואָס אַרבייטען ביינאַכט, אָדער, וואָס ענדיגען די אַרבייט נאָך האַלבער נאַכט, און נאָך דער האָרעוואַניע דאַרף מען אָפּשווענקען דעם האַלז מיט אַ גלאָז טיי (למשל, אַקטיאָרען) און דאָ גיי — טו, מאַך!

די פערזאַמעלטע רעסטאָראַטאָרען שטייען, אַלזאָ אויף דעם שטאַנדפּונקט, אַז דאָס איינפיהרען די 50-גראָשען-אָפּצאָהלען, ובפרט דער אופן פונ'ם איינמאָהנען, שעדיגט די פערזענליכע פרייהייט פון די בירגער און ריהרט אויף אַ שווערען, פיינליכען אופן אָן די אינטערעסען פון די גאַסטראָנאָמיע-געשעפטען-אינהאַבער.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 216-90

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע. אַלע ארט אנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

צוריקגעקעהרט.

נעמט אָן פון 8–2 און פון 5–9 אָוונט.

בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.

יודיש טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע"

פערבאַנדס-טרופּע פון א. א. פ. אין פוילען. – אָנפיהרונג: א. בעזמאַן

היינט, מאָנטאַג, 9 אָוונט

גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג

צו ביליגע פרייזען. לעצטע גאַסטשפּילען פון דער גלענצענדער אָפּערעטען-שוישפּילערין

פרייזען פון 50 גר. אָן

מרים קאַראַלאָווא

אין דער פּרעכטיגער אייראָפּעאישער אָפּערעטע

„לייקע פון יאַמייקע" מיט מרים קאַראַלאָווא אַלס „נעגער-מיידעל"

געסט אין פילהאַרמאָניע!

פרייטאָג הויבען זיך אָן אין „פילהאַרמאָניע" די גאַסטשפּילען פון בעוואוסטע זעהר בעליבטע אַרטיסטען. ווער? לעזט די ווייטערע אָנאָנסען. ווער?

מאָנטאַג

יח

19

אלול תרצ"ב

סעפּטעמבער

זון-אויפגאַנג 5.51

זון-אונטערגאַנג 5.49

רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1914

היינט, מאָנטאָג, ד. 19 סעפּט. דאַרפען זיך שטעלען צו דער רעגיסטראַציע יונגעלייט פונ'ם יאָהרגאַנג 1914 וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 4-טען קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט די ליטערעס:

H Ch I J K L Ł

און די, וואָס וואוינען אין 11-טן קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט די ליטערעס:

K L Ł M N O P

איבערמאָרגען, דינסטאָג, פון 4 קאָמיסאַריאַט:

M N O P R S

און פון 11 קאָמיסאַריאַט:

R S Sz T U W Z Ż

מ'דאַרף מיט זיך מיטברענגען אַלע נויטיגע דאָקומענטען.

מלוכה'שע אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע

דאָנערשטאָג, דעם 22 ד. ח. הויבט זיך אָן די אויסצאָהלונג פון דרינגענדע אונטערשטיצונגען פאַר אַרבייטסלאָזע:

דאָנערשטאַג, דעם 22 סעפּטעמבער

A B C D E F G H I J K L Ł

פרייטאָג, דעם 23 סעפּטעמבער

M N O P R S T U W Z Ż

3 קרבנות פון נעכטיגען ראווער-געיעג

(2) אויף דעם וועג קשיוויע — לאָוויטש איז נעכטען פאַרגעקומען די יאָהר-יעהרליכע פערמעסטונג פון ראָווער-פאָהרער אויף צו בעקומען דעם מאַגיסטראַט-פּרייז — אַ בעכער.

בעת'ן געיעג זענען אויף פערשידענע פּונקטען שטאַרק צושעדיגט געוואָרען 3 פון די ציקליסטען: דער 19-יעהריגער מיעטשיסלאַוו לעוו, (פון ציגעלגאַס 37), דער 20-יעהריגער יאַן קרופּיניאַק (פון קילינסקיעגאָ 151) און דער 20-יאָהריגער מיכאַל סאַשיאַק (פון פּאַמאַרסקאַ 10).

זיצונג פון ציוניסטישען קאָמיטעט

אונטער'ן פאָרזיץ פון דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט, איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון ציוניסטישען קאָמיטעט.

סעקרעטאַר ח' שפּירא רעפערירט וועגען די ענינים וואָס שטעהען אויף דער טאָג-אָרדנונג. ער ווייזט אָן צוערשט אויף דער וויכטיגקייט צו פערשטאַרקען די ווערבירונגס-אַקציע אַרבייט פון נייע מיטגלידער פאַר דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, וואָס האָט אַ גרויסע בעדייטונג פאַר דער פערפעסטיגונג פון די יסודות פון דער אָרגאַניזאַציע און פון דער ציוניסטישער אַרבייט.

דערויף ווערט רעפערירט וועגן דער בעפאָרשטעהענדער קולטור-אַרבייט פון דער אָרגאַניזאַציע אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אָנהויב פון נייעם שול-יאָהר. עס ווערט בעשלאָסען איינצואָרדנען אַ פייערליכע ערעפנונג פון ווינטער-סעמעסטער פון דער פאָלקס-אוניווערזיטעט מיט דער בעטייליגונג פון ד"ר ראָזענבלאַט, רעד. אוגער און ד"ר פרענקעל ווי אויך די העברעאישע סטודיע. אויסער די סיסטעמאַטישע פאָרלעזונגען זאָל איינגעאָרדענט ווערען ספּעציעלע סעמינאַרען.

אין דער קאָמיסיע פאַר'ן פאָלקס-אוניווערזיטעט ווערט בעשלאָסען איינצולאַדען די ה"ה רעד. אוגער, משה לימאַן, ד"ר זילבערשטראָם, ד"ר פרידמאַן, א. שיין.

אין צוזאַמענהאַנג מיט די הכנות צו דער ערעפנונג פון שול-יאָהר ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע ווערט בעשלאָסען איינצואָרדנען די קורסען אין צענטער פון דער שטאָט ווי אויך אויף די פעריפעריען — אין ראיאָן פון גייער'ס מאַרק (בני-ציון) און אַלטשטאָט ווי אויך צו עפענען בעזונדערע קורסען פאַר די פאָושעכנע שולען. דער פּראָיעקט צו גרינדען אין ראיאָן פון אַלטשטאָט אַנ'אָפּטיילונג פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע ווערט בעשטעטיגט און דער סעקרעטאַריאַט ווערט בעאויפטראַגט צו מאַכען די געהעריגע שריט דערצו.

דערויף ווערט אויסגעהערט אַ בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון „קרן-היסוד" אין לעצטען יאָהר און די אַנוועזענדע קאָמיטעט-מיטגלידער זענען זיך מחייב מיטצוהעלפען ביי דער איינקאַסירונג פון די פערלעגענע בעשטייערונגען.

צוליב דער בעפאָרשטעהענדער גרויסער תשרי-אַקציע פון קרן קימת, בעשליסט דער ציוניסטישער קאָמיטעט צו פערפליכטען די מיטגלידער צו נעהמען אַנ'אַקטיווען אַנטייל אין דער אַקציע בפרט אין: א) זאַמלונגען פון ברכות צו ראש-השנה; ב) אָפּצייכען-טאָג; ג) נדרים.

נאָכ'ן אויסהערען פון בעריכט וועגען דער עליה-בעוועגונג ווערט בעשלאָסען צו בעמיהען זיך אַז די לאַנדווירטשאַפטליכע פערמע און אינטערנאַט אין העלענובעק זאָל אָנערקענט ווערען דורך דעם צענטראַלען ארץ-ישראל אמט אַלס הכשרה-פּונקט מיט'ן רעכט צו געניסען פון סערטיפיקאַטען. עס ווערט אויך בעשלאָסען מיטצוהעלפען די אין לאָדז עקזיסטירענדע הכשרה-קבוצים פון „החלוץ-המרכזי" און „הנוער הציוני" ביים איינאָרדנען זייערע חברים אויף אַרבייטס-פּונקטען.

צולעצט ווערט נאָך בעשלאָסען צו עפענען ביים קאָמיטעט אַ יורידישע סעקציע, וואָס וועט האָבען די אויפגאַבע צו ערלעדיגען אַלע יורידישע ענינים פון דער אָרגאַניזאַציע א. א. וו.

עס ווערט נאָך אויסגעהערט א בעריכט וועגען שקל-פערקויף, וועגען אָרגאַן פון צ. ק. „ציוניסטישע וואָכענשריפט" און נאָכדעם ווי עס ווערען ערלעדיגט די ווענדונגען פון א גרופּע „אומאָפּהענגיגע ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען" א. א. וו. ווערט די זיצונג געשלאָסען.

פערבייגעפאָהרען דער מלוכה־פרעזידענט

(2) אין שייכות מיט'ן ענטהילען דעם דענק־מאָל פון פולק. ליסאַ־קולי אין זשעשאָוו, איז נעכ־טען פערבייגעפאָהרען פעטריקאָוו דער מלוכה־פרעזידענט.

אין דער פייערליכקייט האָבען אנטייל־גענו־מען מצד לאָדז א רייה פאָרשטעהער פון רעזער־ווייסטען, ספאָרט און געזעלשאַפטליכע אָרגאַני־זאציעס.

א גרופּע עולים אָפּגעפאָהרען קיין ארץ־ישראל

נעכטען און היינט פריה איז אָפּגעפאָהרען פון אונזער שטאָדט א גרעסערע צאָהל עולים קיין ארץ־ישראל אויפ'ן גרונד פון סערטיפיקאַטען, ארויסגעגעבען, אלס טוריסטען א. א. אַלע עניגים פון די עולים זענען ערלעדיגט געוואָרען דורכ'ן פּאַלעסטינע־אַמט.

די דערמאָנטע גרופּע איז אָפּגעפאָהרען קיין װאַרשע, וואו זי וועט זיך פעראייניגען מיט דעם גרויסען טראנספּאָרט עולים, וואָס פאָהרט היינט 4 נ. מ. אָפּ קיין טריעסט, כדי אָפּצופאָהרען מיט דער שיף „קאַרנאַרא", וואָס געהט אָפּ מיטוואָך, ד. 21 ה. ח. קיין ארץ־ישראל.

פון דער פּאָליציי

(2) דער ביז־איצטיגער אינספּעקציע־אָפיציר פון דער שטאָט־קאָמענדע, דער קאָמיסאַר מאַרטשין אַנדזשעיאַק, איז נאָמינירט געוואָרען אַלס לייטער פון 10 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט, אויפ'ן אָרט פון קאָ־מיסאַר סטופּניצקי, וועלכער ווערט אַריבערגעטראָ־גען קיין קאַנין אַלס פּאָליציי־קאָמענדאַנט־פערטרע־טער אין דעם דאָרטיגען קרייז.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ק. לייגוועבער (פרייהייטס־פּלאַץ 2), י. האַרטמאַן (מלינאַרסקא 1), וו. דאַנילעצקי (פּעטריקאָווער 127), א. גערל־מאַן (ציגעל־גאַס 32), י. צימער (וואָלטשאַנסקא 37), פ. וואָיטשיצקי (נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 27).

דרייסטער אנפאַל

(2) נאָהענט, ביי דעם 1 פּאָליציי־קאָמיסאַ־ריאַט איז מען בעפאַלען און שטאַרק צושלאָגען דעם 28־יעהריגען וועבער יוזעף קיזליך (פון לי־מאַנאָווסקיעגאָ 39).

פּאַגאָטאָוויע האָט איהם געמוזט באַנדאַזשי־רען דעם קאָפּ.

איבערגעפאָהרען

(א) אויף זגערזשער גאַס איז איבערגעפאָהרען געוואָרען דורך אַן אויטאָ דער 22־יאָהריגער יצחק פערעלמאַן (פון בעזעק יאַסעלעוויטש־גאַס 7). פּאַגאָ־טאָוויע האָט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

50 יאָהר פייערלעשער אין פּאַביאַניץ

(א) נעכטען איז אין פּאַביאַניץ מיט גרויס פּאַראַד געפייערט געוואָרען דער 50־יאָהריגער יובל פון די פּאַביאַניצער פריוויליגע פייערלעשער. צו דער פייערונג איז געקומען דער וויצע־מיניסטער דזשעוויעצקי. אַ סך פייערלעשער האָבען בעקו־מען אויסצייכענונגען.

אַנ'אויסערגעוועהנליכע פאָרשטעלונג

זעהר השוב'ע געסט אין טעאַטער פילהאַרמאָניע

זונטאָג | דעם 25־טען | סעפטעמבער

אַנ'אָוונד פון פרייד און פערגעניגען!

פערזאָרגט אייך מיט בילעטען! פערזאָרגט אייך מיט בילעטען!

שטויסט זיך אָן, אוי, שטויסט זיך אָן!

האָבען זיך טאַקי די געהיים־אַגענטען אנגעשטויסען

(2) זיי זענען אַזוי געגאַנגען, אַ פּאַטראָל געהיים־אַגענטען אויף לוטאָמירסקאַ גאַס, האָבען זיי זיך אָנגעשטויסען אויף איינעם, וועלכער האָט אויף נומער 30 מיט דער הילף פון אַ ברעך־שטאַנג זיך גענומען אַריינקריגען אין דער דאָרטי־גער ראַזורע.

די געהיים־אַגענטען האָבען זיך אָנגעשטוי־סען אַז דער פּאַרשוין מיינט נישט מ'זאָל איהם בזה האופן אַפּראַזירען דאָס בערדעל, און זיי האָ־בען איהם אַריינגענומען צו זיך אין דער מאַנגעל — קאָמיסאַריאַט בלע"ו...

דער בחור הייסט אַלעקסאַנדער טאָמאַשעוו־סקי, און וואו ער וואוינט שטענדיג — פרעגט איהם בחרם — ווייסט ער נישט.

פאַלשער אַלאַרם

וועגען אַ שרפה אין דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור"

(2) אין דעם 9 קאָמיסאַריאַט איז נעכטען געמאָלדען געוואָרען, אַז אין דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור" איז אויסגעבראָכען אַ שרפה.

ווי ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען האָט געברענט דער פּאַרקאַן, וואָס צוימט אַרום די פאַבריק.

עס איז תיכף אַרויסגערופען געוואָרען די 10־טע אָפּטיילונג פאַבריק־פייערלעשער, וועלכע האָט נאָך אַ לענגערער אַרבייט די שרפה איינגע־לאָשען.

ווי עס איז געלונגען פעסטצושטעלען איז דאָס פייער ענטשטאַנען מחמת, וואָס אַ גרופּע קינדער האָט פונאַנדערגעלייגט אַ שייטערל הינ־טער'ן פּלאָט, וועלכער האָט זיך פון'ם פייער אָנ־געכאַפּט, און איז אָפּגעברענט געוואָרען אויף אַ גרעסערען שטח.

אַ טייער פערראַיכערונג

וואָס האָט געקאָסט אַ גאָלדענעם זייגער

(2) צו איינעם קאַליקסט שוויאָנטקאָווסקי (זגערזשער 11) איז נעכטען אויף רוג דרעוונאָווסקאַ און סטאַדאָלניאַנאַ צוגעקומען אַ יונגערמאַן און געבעטען פערראַיכערן אַ פּאַפּיראָס.

ס'איז דאָך אַ קליינע בקשה — האָט שוויאָנט־קאָווסקי געגעבען.

צום סוף האָט ער זיך אָבער געכאַפּט, אַז דער „פערראַיכערער" האָט ביי איהם, אויס דאַנק־באַרקייט מכתמא, אַראָפּגעצויגען אַ גאָלדענעם זייגער, וועלכער איז אָבער ביי איהם געווען אַ מתנה, אַנ'אָנדענקונג.

— פּאַל גאָ דיאַבלי! — טענה'ט שוויאָנט־קאָווסקי — אָבער אַנ'עגמת נפש איז עס פאָרט!

טראַדיציאָנעלע תשרי־זאַמלונג פון קרן קימת לישראל

צוליב די בעפאָרשטעהענדע ימים־נוראים ווערט אויך היי־יאָהר איינגעאָרדנעט די טראַדיציאָ־נעלע תשרי־זאַמלונג פון קרן־קימת־לישראל.

ווי תמיד וועט אויך איצט פאָרקומען דאָס שיקען ראש־השנה־וואונשען צו קרובים, פריינד און בעקאַנטע דורך דעם קרן־קימת און די נעמען פון די שפּענדער וועלען פערעפענטליכט ווערען אין דער היגער יודישער פּרעסע.

די אַקציע אין דער שטאָט האָט זיך שוין אָנגעהויבען. אין איהר בעטייליגען זיך די מיט־גלידער פון אַלע ציוניסטישע גרופּירונגען. יוגענד אָרגאַניזאַציעס, פרויען־פערבאַנד „וויזאָ" און אויך עלטערע ציוניסטישע עסקנים.

ראש־השנה־וואונשען ווערען שוין אָנגענומען אין ביוראָ פון קרן־קימת (שרודמייסקאַ 29) און אין פאָלגענדע פּונקטען: ש. פיינער, זגערזשער 28, פירמאַ גורין, נאָוואָמייסקאַ 15, א. פּייקאָוו, נאַוראָט 2, שטראָוסמאַן, גלובנאַ 63, א. לערערמאַן, נאַר־פּיורקאָווסקאַ 5 און אין די אַדמיניסטראַציעס פון דער היגער יודישער פּרעסע.

. . .

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער תשרי־אַקציע זע־נען די פערגאַנגענע וואָך פאָרגעקומען אַ רייה פער־זאַמלונגען אין די פערשידענע ציוניסטישע יוגענד־אָרגאַניזאַציעס.

נאָך די רעפעראַטען איבער די לייסטונגען פון קרן־קימת איז פערטיילט געוואָרען דער ענט־שפּרעכענדער זאַמעל־מאַטעריאַל און אַלע מיט־גלידער האָבען זיך מתחייב געווען זיך צו שטעלען אין רשות פון דער אַקציע און מאַכען אַלע בעמיהונ־גען, אַז די זאַמלונג זאָל אַדורך מיט אַ געהעריגען ערפאָלג.

גוט מאָרגען!

פּורים פאַר ראש־השנה...

— צי איז היינט פּורים אין לאָדז? האָט גע־פרעגט אַ פּראָווינצער יוד.

— ווי פאַלט איהר אויס?

— איך האָב דאָך אַליין געזעהען מענשען מיט מאַזשקעס אין די גאַסען — אַז מ'געהט אין מאַזש־קעס, איז, ווייס איך, פּורים!..

— איהר האָט אַ טעות, פעטער — דאָס זענען גאַז־מאַסקעס — היינט איז אין לאָדז אַ „וואָך" לטובת די גאַז־מאַסקעס, פערשטאַנען?

— כ'פערשטעה אַפילו נישט, האָט דער יוד געענטפערט. איך ווייס נאָר איינס, אַז מ'געהט מיט מאַזשקעס אין די גאַסען איז פּורים...

און אפשר איז דער פּראָווינצער יוד גערעכט?

— אין לאָדז איז אַ גאַנץ יאָהר פּורים. אַ גאַנץ יאָהר געהט מען אין מאַסקעס. אַ גאַנץ יאָהר פּורים.

אָט האָבען די לאָדזער סוחרים־פעראיינען גע־פיהרט אַ „פערביטערטען קאַמף" געגען דעם נייעם עקזעקוציע־געזעץ און געגען דעם צוואַנג צו פיה־רען האַנדעלס־ביכער.

מ'האָט „קאָנפערירט", „אָרגאַניזירט", און „דער־באַטירט". געשיקט מעמאָריאַלען, אָפּגעהאַלטען אסי־פות, געשיקט דעלעגאַציעס, און מיט איין מאָל — שאַ, שטיל, מ'האָט אָנגענומען אַ מויל מיט וואַסער.

וואָס איז דער תירוץ? די „זאַשאָנדזען" האָבען מורא „איינצורייסען" מיט'ן „קנעפּעל". די „רעוואָ־לוציע" דאַרף זיין אַ „סאַלאָנאָווע" - מ'האָט אָנגע־טון די מאַסקע!..

און ווער נישט? ווער אין לאָדז טראָגט נישט קיין מאַסקע? גאַנץ לאָדז איז פערמאַסקירט. דער פּראָווינצער יוד איז גערעכט: אַז מ'טראָגט מאַזש־קעס איז פּורים — פּורים פאַר ראש השנה!..

אב-נעק.

גנבים איז אַ גאַראַזש

(2) פון גאַראַזש פון פייגע פרענקעל אויף אָגראָדאָוואַ 5 האָבען גנבים אַרויסגעגנב'עט פער־שידענע טיילען פון אויטאָמאָבילען און עטליכע אָפּאָנעס אין דעם אַלגעמיינעם ווערט פון 1000 זלאָטעס.

די גנבים האָט מען נאָך דערוויילע נישט געפּאַקט.

אַ זעלבסטמאָרד

(2) אויף נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 197 האָט אויס־געטרונקען אַ גרעסערע דאָזע יאָדינע געמישט מיט עסיג־עסענס דער 33־יאָהריגער וולאַדיסלאַוו אולוואַ.

מ'האָט איהם אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

די „אַקאַדעמיקער־וואָך"

(א) נעכטען האָט זיך אין לאָדז אָנגעהויבען די „וואָך פון אַקאַדעמיקער". די אַקאַדעמיקער האָ־בען מאַניפעסטירט אויף דער פּעטריקאָווער גאַס, פרייהייטס־פּלאַץ, 11. ליסטאָפּאַד־גאַס, גדאַנסקאַ און שרודמייעיסקאַ. שפּעטער איז אויפ'ן ספּאָרט־פּלאַץ וו.ק.ס. פאָרגעקומען אַ מיטינג פון די אַקאַדעמי־קער, וואו זיי האָבען צ. א. געהאַלטען רעדעס וועגען קריזיס אין אַ הומאָריסטישען טאָן...

פאַרוואָס עפּעס דווקא הומאָריסטיש — בלייבט אַ קשיא.

ר. איזראעל

דאָס בופּעט־מיידעל

אַ סענסאַציאָנעל־עראָטישער ראָמאַן פון דער לאָדזער ווירקליכקייט

— אפשר איז דאָס נישט אמת, האָט פייערשטיין געטראַכט, אַריינגעהענדיג אין האָטעל, אפשר נאַרט מען מיך, אפשר פיהרט מען מיך נאָר אַרום ביי דער נאָז, ער האָט געפיהלט, אַז די פיס ברעכען זיך איהם אונטער, אַז ער וועט נישט פעהיג זיין זיך נאָכצו־פרעגען אויף זיין טאָכטער, פייערשטיין האָט אָבער געמוזט געהען פאָראויס, ער האָט שוין נישט גע־האַט קיין עצה, ווייל אין דעם מאָמענט האָט זיך צו איהם דערנעהנטערט איינער פון די האָטעל בע־דינער און האָט געפרעגט

— זי ווינשען מיין הער?

— איך האָב זיך געוואָלט פרעגען, צי וואוינט נישט ביי אייך אַ פרייליין סאַראַ פייערשטיין אויס פוילען

דער האָטעל־פּאָרטיער האָט אַריינגעקוקט אין דעם גרויסען בוך און דאַן געזאָגט

— ס'שטימט פרייליין סאַראַ פייערשטיין מיט איהר חתן ראָבערט מאָוסיני פערנעהמען צוויי צי־מערען נומער 425 און 426 אויפ'ן צווייטען שטאָק.

פייערשטיין איז בלייך געוואָרען, ער האָט גע־וואָלט אויסמיידען די איבעריגע בליקע און פראַ־גען, ער האָט זיך דערמאָהנט, אַז אין דייטשלאַנד דאַרף מען נישט אָפּגעבען קיין פּאַס ביים איינמעלדען זיך אין האָטעל, האָט ער צו גלייך געזאָגט

— איך בין פרייליין פייערשטיינס אַ פאָטער, לעאָן פייערשטיין, אפשר האָט איהר פאַר מיר אַ צימער נעבען מייבע קינדער?

— יאָ, ס'איז גראַד היינט לעדיג געוואָרען דאָס צימער 427, איהר קענט עס בעקומען

— ביטע דאָס פאַר מיר צו רעזערווירען, איך פערבלייב דאָ בלויז 2 טעג.

אַ קליינער פּיקאָלאָ האָט גלייך צוגעפיהרט פייערשטיינען צו דער ווינדע פון דעם עלעגאַנטען האָטעל און מיט איהם אַרויפגעפאָהרען, אָנווייזענדיג איהם דאָס צימער, וואָס איז פאַר איהם בעשטימט גע־וואָרען. לייב פייערשטיין איז אַריין אין צימער און שנעל פערמאַכט די טיר. איצט איז ער געבליבען אַליין, דאָס האַרץ האָט געקלאַפּט, דאָס בלוט אין די אַדערען האָט שטאַרקער געזלסירט, צוויי ווי איינער וואָס ריכט זיך אויף גרויסע געשעהענישען, אַליין נישט וויסענדיג צו וואָס ער טוט דאָס, האָט ער פון אינווענדיג פערשלאָסען די טיר און צוגעלאָ־פען צו דער צווייטער טיר וואָס האָט אָפּגעטיילט זיין צימער פון דעם צימער, אין וועלכען ס'האָט געזאָלט וואוינען, לויט ווי מ'האָט איהם אינפאָרמירט זיין טאָכטער מיט דעם כלומרשטען חתן, ער האָט צוגעלעגט דאָס אויער צו דער טיר מיט דער האָפנונג, אַז ער וועט הערען די שטים פון זיין טאָכטער, ערשט דעמאָלס וועט ער האָבען מוט אַריינצוגעהען, זיך איינצושטעלען פאַר איהר, זי צו וואָרענען און מיט־נעהמען מיט זיך.

ער האָט צוגעלעגט דאָס אויער צו דער טיר און האָט פון דאָרטען געהערט אַ שמועס צווישען אַ מאַנסביל און אַ פרויענצימער, ער האָט נישט גע־קענט פעסטשטעלען וועגען וואָס די ביידע מענשען רעדען, אָבער ער האָט זיך שוין אָהן שום ספק, איבערצייגט, אַז דאָרט געפינט זיך זיין טאָכטער מיט דעם כלומרשטען חתן.

אָנשטרענגענדיג דאָס אויער האָט ער געהערט ווי זיין טאָכטער רעדט וועגען איהר היים, וועגען איהרע עלטערען, וועגען איהר פערגאַנגענהייט...

פייערשטיין האָט נישט געקענט מעהר אויס־האַלטען, איז אַרויס פון זיין צימער און לייכט אָנגע־קלאַפּט אין דער טיר פון שכנותדיגען צימער.

— אַריין, האָט מען פון אינווענדיג געענטפערט

פייערשטיין האָט געעפענט די טיר און איז אַריינגעגאַנגען, ער איז געבליבען שטעהן ביי דער טיר און נישט געקענט ווייטער געהען. מיט אַ ווילדען בליק האָט ער זיך אַרומגעקוקט אין אַלע ווינקלען פון צימער, ווי איבעראַשט איז ער אָבער געוואָרען, ווען אין צימער איז מעהר קיינער נישט געווען, אויסער אַ הויכען שעהנעם ברונעטען יונגערמאַן, וועלכער איז געשטאַנען אַקעגען איהם מיט אַ פּאַפּי־ראָס אין מויל און געקוקט אויף דעם אַריינגעקומענעם.

— איהר האָט געוויס געהאַט אַ טעות, האָט דער יונגערמאַן געזאָגט צו דעם דערשראָקענעם יוד, וואָס איז געשטאַנען אויף דער שוועל פון דער טיר.

— ניין, איך האָב נישט געהאַט קיין טעות, האָט פייערשטיין קוים אַרויסגעשטאַמעלט, — דאָ ביי אייך אין צימער דאַרף זיך געפינען מיין טאָכטער

ראָבערט האָט פערביסען די ליפּען, מיטאַמאָל איז איהם אַלץ קלאָר געוואָרען, ער האָט פערשטאַנען, אַז דאָס איז אַלאַס פאָטער, וועלכער איז געקומען קיין בערלין, אויפ'ן גרונד פון עפּעס אַ מסירה.

און האָט איצט געטראָפען צו איהם, דאָס איז געווען פאַר ראָבערט'ן אַזאַ גרויסע איבעראַשונג, אַז ער האָט אין די ערשטע סעקונדען נישט געוואוסט וואָס ער זאָל זאָגען, וואָס ער זאָל דעם יוד ענטפערען ער האָט זיך אָבער שנעל אָריענטירט, זיך ברייט צושמייכעלט און געזאָגט

— איך האָב אייך געזאָגט, מיין הער, אַז איהר האָט אַ טעות, דאָ איז נישטאָ אייערס קיין טאָכ־טער, דאָ איז בכלל ביי מיר אין צימער קיין פרויען־צימער נישט געווען און איז נישט פערהאַן.

ראָבערט האָט אַליין נישט געוואוסט צי ער טוט גוט אַזוי, צי וואָלט נישט בעסער געווען זיך מודה צו זיין אין אַלעם און צוריקגעבען די אומגליקליכע אַלאַ צו איהרע עלטערען, אָבער איהם איז אַ שאָד געווען אַרויסצולאָזען דאָס גליק וואָס ער האָט גע־פינען, פון זיינע הענד, ער האָט זיך צו דעם נישט געקענט אַזוי לייכט דעצידירען און דעריבער האָט ער נאָך אַלץ געפּרובט צו לייקענען. אַלאַ איז אין דער צייט געווען אין שכנותדיגען צימער, וואוהין זי איז אַריינגעגאַנגען אין מאָמענט ווען אימיצער האָט אָנגעקלאַפּט אין דער טיר, זי איז בכלל קיינמאָל נישט אַנווזענד געווען דעמאָלט, ווען ראָ־בערט האָט געהאַט געשעפטליך מיט אימיצען עפּעס צו רעדען

פייערשטיין האָט געוואוסט, אַז דער יונגער־מאַן זאָגט ליגען, אַז זיין טאָכטער איז ערגעץ דאָ, אַז זי איז ערגיץ בעהאַלטען געוואָרען, ער האָט דעריבער נישט מעהר אויסגעהאַלטען און אָנגעהויבען שרייען.

— שוין די מינוט זאָלט איהר מיר אָנווייזען ווי מיין טאָכטער געפינט זיך, איך וועל מעהר נישט רוהען, איך ווייס, אַז זי געפינט זיך דאָ, ערלויבט מיר זיך כאָטש צו זעהען מיט איהר, זי וועט רחמנות האָבען אויף איהרע אַלטע עלטערען.

(פאָרטזעצונג קומט)

ענטדעקט אפאבריק פון פאלשע 10 זל. מטבעות

(א) די לאדזער פאליציי האט ענטדעקט אויף די לאגעווניקער וועלדער א גוט-קאנספירירטע פאבריק פון די נייע פאלשע 10 - זלאטיגע מטבעות. בעת דעם פאבריצירען פון פאלשען געלד האט מען געטראפען אראם אוטשאַרעק און זיין געליבטע יוזעפא קאפוסטא, וועלכע וואוינען אין לאדז אויף מלינארסקא 58.

ביי די פערהאלטענע האט מען געפונען 148 שטיק פאלשע מטבעות און פערשידענע מכשירים צו דער פאבריקאציע. ביידע געלד-פעלשער זענען ארעסטירט געווארען און איבערגעגעבען געווארען דער געריכטס-מאכט.

ראדיא-כראניק

וואס וויל דער ראדיא-הערער: לייכטע אדער ערנסטע מוזיק?

די גרויסע ראדיא-סטאציעס פון דער וועלט האבען זעהר פיל שוועריגקייטען ביים צונויפשטעלען דאס ראדיא-פראגראם. די לייטונגען פון די ראדיא-סטאציעס וואלטען גערן געוואלט ערפילען די פערלאנגען און פאדערונגען פון זייערע ראדיא-הערער, וואס טוט מען אבער, ווען כמעט יעדער צווייטער ראדיא-הערער האט אנ'אנדערען וואונש? איינער וויל מען זאל איהם דורכ'ן ראדיא געבען בלויז לייכטע מוזיק, א צווייטער וויל דאגעגען אויסשליסליך ערנסטע מוזיק. אנדערע ראדיא-הערער ווילען גאר בלויז גראמאפאן-פליטען אדער טאנץ-מוזיק. עס איז אויך פארהאן א גרויסער טייל פון די ראדיא-הערער, וועלכע האבען א געפיהל פאר פיינע מוזיק און פאדערן מען זאל זיי געבען, וואס מעהר ארטיסטישע מוזיק פון א איינהאלטסרייכען און ערנסטען כאראקטער. פערשטעהט זיך, אז די ראדיא-ליבהאבער פון פיינער און ערנסטער מוזיק זענען אין דער מינדערהייט. עס איז אבער קלאהר, אז די דירעקציע פון דער ראדיא-סטאציע מוז זיך רעכענען מיט זייערע פערלאנגען. די דאזיגע ראדיא-הערער שטעלען מיט זיך פאר, אזוי צו זאגען, די מוזיקאלישע סמעטענע און זיי פערדינען, מען זאל זיי ענטגעגענקומען אין זייערע פאדערונגען.

פרעגט זיך טאקע ווי אזוי קאן מען שלום מאכען מיט די, וואס ווילען פערוויילונגס-מוזיק און די, וואס האבען א בעדערפעניש פאר סובטעלע איינדריקען? דאס דאזיגע הארבע פראבלעם האט מען געפרובט לעזען דורך פונאנדערטיילען די פראגראמען אויף קאטעגאריעס: „ערנסטע“ און „פאפולערע“. גלייכצייטיג האט מען אויך נישט געטאפט פערגעסען וועגען א דריטער קאטעגאריע — „צווישענגליכע“. די ערפאהרונג האט געוויזען, אז עס איז אומגעהויער שווער צו געפינען א פאפולערע שאפונג, וואס זאל גלייכצייטיג אויך האבען א גרויסען ארטיסטישען ווערט. דערצו נאך מוז מען זיך רעכענען מיט'ן מיקראפאן; דאס איז א בעסטיע, וואס שלינגט אראפ טעגליך ריזיגע „מאסען“ מוזיק און עס איז נענוג, אז א געוויסע פאפולערע זאך וואס פאלט לייכט אריין אין אויער זאל געשפילט ווערען צוויי אדער דריי מאל און שוין קומען פון די ראדיא-הערער אנקלאגעס, אז מען גיט זיי בלויז „אויסגעדראשענע מוזיק“.

דער איינציגער טעגליכער אויסגאנג פון דער דאזיגער לאגע איז צו פיהרען א פאליטיק פון א „פראגראם-ליניע“, וואס דארף געפיהרט ווערען מיט א גרויסער מאס פון אינטעליגענץ און גוטע איינפאלען. ביים געניאלסטען מיקראפאן-לייטער קאנען זיך אבער אויך אמאל אויסשעפען די גוטע איינפאלען. אין אזעלכע פאלען קומען שטארק צונוץ די בריף פון די ראדיא-הערער צום פוילישען ראדיא. מיט די זאכליכע בעמערקונגען פון די ראדיא-הערער, זייערע איינפאלען און רעפלעקסען רעכענט זיך די לייטונג פון ראדיא זעהר שטארק און דאס העלפט אויך אין א גרויסער מאס, אז די פראגראמען זאלען שטעהן אויף דער געהעריגער הויך און זאלען קאנען צופרידענשטעלען ווי ווייט מעגליך די ברייטסטע שיכטען פון די ראדיא-הערער.

חאלא! א ראדיא-קאנקורס מיט געלד-פריזען!

דער פוילישער ראדיא, וועלענדיג פעראינטערעסירען די ברייטסטע מאסען פון דער בעפעלקערונג מיט דער אונגעהויערער וויכטיגער געזעלשאפטליכער און קולטורעלער בעדייטונג פון ראדיא, האט פערעפענטליכט א קאנקורס אויף א קורצע און פאפולערע ראדיא-לאזונג.

די בעדינגונגען פון קאנקורס זענען פאלגענדע:

1) אין קאנקורס מעגען אנטיילנעהמען אלע ראדיא-הערער, אלץ איינס צי זיי זענען אבאנענטען פון פוילישען ראדיא אדער נישט.

2) די אויפגאבע פון קאנקורס בעשטעהט אין אויסגעפינען א קורצע ראדיא-לאזונג, וואס זאל אמבעסטען אויסדריקען דעם מהות פון ראדיא און זאל צוציהען נייע ראדיא הערער. די לאזונג דארף בעשטעהן העכסטענס פון זעקס ווערטער. פארצוג וועלען האבען די קורצע לאזונגען ווי, למשל, די לאזונג: „צוקער קרעפטיגט“.

3) די לאזונג (אין דער פוילישער שפראך) דארף מען איינשרייבען אויף א פאסט-קארטעל און אפשיקען שפעטסטענס ביז'ן 27 סעפטעמבער אויפ'ן אדרעס: „דעטעפאן“ ווארשא, זיעלנא 30.

4) פאר די בעסטע לאזונגען זענען בעשטימט געווארען 3 אויסצייכנונגען אין דער הויך פון 250, 150 און 100 זל. צאהלבאר צומארגענס נאכ'ן פערעפענטליכען די רעזולטאטען פון קאנקורס.

5) דער רעזולטאט וועט פערעפענטליכט ווערען דעם 7 אקטאבער.

היינט — אפצייכונג-פערקויף לטובת „הרצליה“

היינט, מאנטאג, קומט פאר איבער די גאסען פון דער שטאדט אנ'אפצייכען-פערקויף לטובת דער קינדער-היים „הרצליה“, צעגעלניאנא 41.

די דאזיגע אינסטיטוציע, וועלכע פיהרט איהר טעטיגקייט בעשיידען און ווענדעט זיך זעהר זעלטען צו דער עפענטליכקייט, האלט אויס ביז 100 קינדער פון 4 ביז 7 יאהר פון די ארימסטע שיכטען פון דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג. די קינדער בעקומען אין דער אנשטאלט ערציהונג און פארשול-בילדונג, קליידונג און עסען.

עס איז איבריג צו זאגען, אז די לאדזער יודישע בעפעלקערונג דארף די דאזיגע סימפאטישע אינסטיטוציע מיט א ברייטער האנד אונטערשטיצען.

פון „פילהארמאניע“

היינט מאנטאג, ווערט געשפילט מיט'ן אנטייל פון מרים קארלאווא. פאר'ן אפפאהרען נאך אויסלאנד, די בעליבטע אפערעטע „לייקע פון יאמייקע“.

ראדיא-פראגראם

מאנטאג. דעם 19 סעפטעמבער

11,58 צייטסיגנאל. 12,10 טעגליכע פרעסע-איבערזיכט. 12,40 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט. 12,45 גראמאפאן-פליטען. 1,35 גראמאפאן-פליטען. 3,40 גראמאפאן-פליטען. 4,40 נעשפרעך אין פראנצויזישער שפראך. 5.00 טשעכישע מוזיק. 6,00 רעפעראט. 6,10 טאנץ-מוזיק. 7.15 פערשידענעס. 7,35 ראדיא-פרעסע. 7,45 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, רעפערטואר פון די טעאטערן. 8,00 אפערעטע. ראדיא-פרעסע. 10,00 פעליעטאן. 10,15 קאמוניקאט פאר לופט-פליה - קאמוניקאציע. 10,30 גראמאפאן-פליטען. 10,40 ספארט-ידיעות. 10,50 טאנץ-מוזיק.

אויסלאנד

7,15 — מאנאכיום — אפערע. 7,55 — הילווערסום — סימפאנישער קאנצערט. 8 — קאפענהאגען — סימפאנישער קאנצערט. 830 — שטראסבורג — קאנצערט. 8,30 — לאזאן — סימפאנישער קאנצערט. 9 — וויען — קאנצערט.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מאנער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 40-159

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. Wołyński

ספעציאליסט פאר האלז, נאז און אויערן-קראנקהייטן

צוריקגעקעהרט.

ספארט

אינטערנאציאנאלע באקס-מעטשעז אין פוילען

דעם 2. אקטאבער קומט פאר אין ווארשא דער אינטערנאציאנאלער מעטש פוילען—לאטווע.

מיט עטליכע טעג שפעטער וועט פארקומען דער באקס-מעטש פוילען-פינלאנד, מען ווייסט נאך נישט, אין וועלכער שטאט דער דאזיגער מעטש וועט פארקומען.

דעם 9. אקטאבער קומט פאר אין לאדז דער מעטש פוילען-עסטרייך, עסטרייך שיקט ארויס צו דעם דאזיגען מעטש איהר שטארקסטע צוזאמענשטעל.

פוילישע מייסטערשאפט אין „האזענא“

ל. ק. ס. — לעגיא (פויזען) 6:9

נעכטען זענען פארגעקומען די פינאל-מעטשען וועגען דער פוילישער מייסטערשאפט אין „האזענא“. „ווארטא“ און „קראקאוויא“ האבען זיך צו די מייסטערשאפטען נישט געשטעלט און דעריבער איז פארגעקומען נאר דער איינציגער מעטש ל. ק. ס. און לעגיא (ווארשא), דעם מעטש האט געוואונען ל. ק. ס. אין פערהעלטניש פון 6:9.

ראווערען-שאסעי-לויף אויף 100 קילאמעטער

וועגען פריז פון לאדזער מאגיסטראט

נעכטען איז פארגעקומען דער שאסיי-לויף אויף ראווערען אויף 100 קילאמעטער וועגען דעם פריז פון לאדזער מאגיסטראט, ס'האבען זיך געשטעלט 24 אנטיילנעהמער פון וועלכע 12 האבען פערענדיגט דעם לויף, דער ערשטער איז געקומען קאלאזשיטשיק (רעסורסא) אין 3 שעה 50 מינ. 54 סעק. דעם פריז האט ער אבער נישט בעקומען, ווייל דער רעגולאמין זאגט, אז די העכסטע צייט פאר דעם לויף טאר נישט מעהר זיין ווי 3 שעה 40 מינוט

נאפשוד (לאדז)—שטערן (פאביאנ.) 3:3 (0:2)

פאביאניץ, (טעלעפאניש).

שבת האט דא געשפילט א פריינדשאפטס-מעטש דער יונגער יודישער ארבייטער קלוב „פאראויס“ (נאפשוד) פון לאדז מיט דעם היגען „שטערן“.

די לאדזער מאנשאפט האט געשפילט זעהר שעהן און האט פיל איבערגעשטיגען די פאביאניצער מאנשאפטען ביז צו דער העלפט האט די לאדזער מאנשאפט געשאסען 2 טויערען. אין דער צווייטער העלפט פון שפילען שיסען די לאדזער נאך א טויער און פיהרען א לאנגער צייט 0:3, דער שידס-ריכטער האט דאן דיקטירט עטליכע שטראף-שטויסע, פון וועלכע די פאביאניצער מאנשאפט האט אויסגעגליכט דעם רעזולטאט אויף 3:3.

פון דער לאדזער מאנשאפט האבען זיך אויסגעצייכענט, קויפמאן, טיפענבאך, דער בעסטער אויפ'ן פלאץ איז געווען דער טויערמאן קריגער.

טור — מכבי (1:4)

שוועסטער און ברודער ווערען געמשפט פאר אנהאלטען אינטימע בעציהונגען

דער 36-יעהריגער מיכאל מאי מיט זיין 25-יעהריגע שוועסטער אניעלא זענען געווען די טעג אויף דער בעשולדיגונגס-באנק אין ראדאמער קרייז-געריכט.

שוועסטער און ברודער זענען בעשולדיגט געווארען, אז זיי האבען געלעבט צוזאמען און געהאט צווישען זיך אינטימע בעציהונגען.

אין דארף קאדלוב ראדאמער פאוויאט וואו זיי וואוינען האבען די שכנים געהאט א חשד אויפ'ן צוזאמענלעבען פון שוועסטער און ברודער, ביז איינמאל האט מען אין גאנצען דארף געהערט הויך רעדען, אז זיי לעבען ווי מאן און ווייב. אין דארף איז געווארען א גרויסע אויפרודערונג, אזוי, אז דער ארטיגער פאסטערונעק האט זיך דערפון דער וואוסט און צוגעצויגען שוועסטער און ברודער צו פעראנטווארטליכקייט, פערפיהרענדיג געגען זיי א פראצעס.

ס'זענען אויסגעהערט געווארען 6 עדות פון די נאהענטע שכנים אין זעלבען דארף. די עדות-ערקלערונגען און בכלל דער גאנצער פראצעס איז געפיהרט געווארען ביי פערמאכטע טיהרען.

נאך פערענדיגען די געריכטס-פערהאנדלונגען ווען מ'איז געגאנגען אויסלייענען דעם אורטייל איז דער געריכטס זאל צוריק געעפענט געווארען און ס'איז אריינגעלאזט געווארען דער ווייטיגער עולם.

דאס געריכט, נאכ'ן פעסטשטעלען, אז בעשולדיגטע זענען ווירקליך בעגאנגען א פערברעכען אויפ'ן ערדאטישען באדען האט פער'משפט שוועסטער און ברודער צו איין יאהר תפיסה יעדען בעזונדער.

שוועסטער און ברודער האבען רוהיג אויפגענומען דעם אורטייל. זיי האבען זיך אנגעקוקט און די גאנצע צייט פון אויסלייענען דעם משפט געווארפען איינער אויפ'ן צווייטען בליקען פיל חרטה ווי זיי וואלטען גרייט געווען מקבל צו זיין די הארבסטע שטראף.

הונדערטער טויזענטער היימלאזע קינדער בלאנקעז זיך ארום איבער די פעראייניגטע שטאטען

אין די פעראייניגטע שטאטען פון צפון-אמעריקא לאזט זיך איצט בעמערקען אנ'ערשיינונג, וועלכע איז פארגעקומען מיט עטליכע יאהר צוריק אין רוסלאנד און וועלכע האט דאן ארויסגערופען שרעק און שטימען פון עמפערונג אין דער פרעסע. איבער גאנץ אמעריקא בלאנקען זיך ארום הונדערטער טויזענטער היימלאזע קינדער, קרבנות פון שרעקליכען קריזיס, הונגעריגע, נאקעטע, פערוואהרלאזטע, קינפטיגע פערברעכער. וועגען דער דאזיגער פלאג פון קריזיס און ארבייטסלאזיגקייט שרייבט אין אנ'ארטיקעל דער ניו-יארקער „פארווערטס“ צ. א.:

די לאגע איז צום שרעקליכסטען אין די ווינטער-חדשים. זיי האבען נישט קיין מאנטלען צו בעשיצען זיך פון דער קעלט. אין איין שטאט זענען לעצטען ווינטער ארונטערגענומען געווארען פון די פראכט-צוגען 35 קינדער און יונגע בחורים, וועלכע האבען געליטען פון טובערקולאז און האבען זיך געפונען אין א קריטישען צושטאנד.

מען האט מורא, אז אויב די לאגע וועט זיך שנעל נישט פערבעסערן וועט די צאהל וואנדערנדיגע קינדער נאך מעהר שטייגען.

אין דעם בעריכט פון דעם ארבייטס-דעפארטאמענט פרובירט מען צו טרייסטען די געזעלשאפט, אז די בלאנדזענדיגע קינדער זענען נאך נישט קיין געפאהר פאר'ן לאנד. עס ווערט אבער צוגעגעבען, אז אויב די לאגע זאל אזוי אנהאלטען, קענען די קינדער ווערען זעהר אנ'ערנסטע געפאהר, וועלכע ס'וועט זיין שווער נאכהער צו בעזייטיגען.

קינדער, וואס בלאנדזשען ארום היימלאז און געהען ארום הונגעריג און האלב נאקעט, זענען א טייערער מאטריאל פאר פערברעכערישע באנדעס, וועלכע פערפלייצען איצט כמעט אלע גרויסע שטעט פון אמעריקא. עס האבען זיך שוין אנגעהויבען ווייזען קינדער, וואס נעהמען זיך צוזאמען מחנות'ווייז, בעזעצען זיך אין וועלדער און ארגאניזירען רויבערישע איבערפאלען אויף דורכפאהרער און אויף די ארומיגע איינוואוינער.

אזעלכע פערברעכערישע קינדער - באנדעס האבען געשאפען א גוואלדיגע פראבלעם אין די מעהרסטע אייראפעאישע שטעט נאך דער וועלט-מלחמה. איצט איז דא א געפאהר, אז אויך אמעריקא זאל פערזוכען דעם טעם פון אזעלכע פערברעכערישע קינדער-באנדעס.

די בלאנדזשענדיגע קינדער זענען א קללה, וואס דער קריזיס האט איבערגעלאזען און פון וועלכער די געזעלשאפט וועט וואהרשיינליך אזוי שנעל נישט פטור ווערען. דאס איז דער שיקזאל, וואס עס ערווארט הונדערטער טויזענטער קינדער, אפילו אין אזא רייכען לאנד ווי אמעריקא, אלס רעזולטאט פון דעם צוזאמענבראך פון דער קאפיטאליסטישער סיסטעם.

ווי עס ווייזט אויס, איז נאך די רעגירונג נישט שטארק גערירט פון דעם שרעקליכען צושטאנד פון די בלאנדזשענדיגע קינדער. וואשינגטאן מאכט נישט קיין פרוב צו לעזען די פראגע אויף א געהעריגען אופן, צו זעהען שאפען בעשעפטיגונג פאר די יונגע קרבנות פון קריזיס און ראטעווען זיי פון דעם זומפ פון פערברעכען. פרעזידענט הובער און זיינע ראטגעבער האלטען זיך נאך אלץ ביי דעם פערשימעלטעלטען מיטעל פון העלפען דורך נדבות.

דער בעריכט פון דעם ארבייטס-דעפארטאמענט אפעלירט צו די פערשידענע שטעט אין שטעטלעך, אז זיי זאלען די קינדער נישט בעהאנדלען גרויזאם און זאלען זיי געבען א שטיקעל ברויט צו עסען און א פלאץ וואו איבערצושלאפען. נאכהער ראט דער בעריכט, זאל מען די קינדער אפשיקען צוריק אהיים, פון וואנען זיי זענען געקומען.

וואס וועט אבער ווערען פון די בלאנדזשענדיגע קינדער, ווען זיי ווילען בכלל צוריקגעשיקט ווערען צו זייערע עלטערן, וועלכע ליידען אליין הונגער און קענען די קינדער נישט אויסהאלטען? וועגען דעם קימערט זיך דערווייל נישט די רעגירונג. זי ווארט ביז דאס פראבלעם פון די בלאנדזשענדיגע קינדער וועט ווערען אזוי ערנסט, אז איבער'ן לאנד וועט זיך אויפהייבען א געשריי מען זאל עפעס טון וועגען דעם. דאן וועט זיך דער פרעזידענט מיט זיינע מיניסטארען מוזען פערטראכטען וועגען דער ערנסטער פראגע און מ'וועט אנהייבען זוכען מעהר ווירקזאמע מיטלען, ווי ביליגע אפעלען צו גוטהארציגע מענשען.

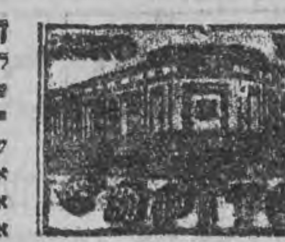

הילבט פרעמיערע! ניסט פערגעסנער „בערג-זינגער" באַריטאָן-קעניג **Lawrence Tibbet** פער'כישופ'ט און בעצויבערט אַלע מיט זיין אויסערגעוועהנ־ ליכע שטימע אין זיין דראַמע פון פראַקטיש מייסטערווערק רוסישען לעבען

„Romans z Porucznikiem"

שטורמישע ליידענשאַפט און אויסערגעוועהנליכען סענטימענט צייכענט זיך **Grace Moore** די פירשטליכע הערשעפט, און דעם תאווה'דיגען טיפ פון אַ דאָן־ אויס אין איהר ליד די **פרימאַדאָנע פון ניו־יאָרקער אָפּערע** זשואַן, וועט שפּילען דער בעריהמטער **Adolf Menjou** אויסער דעם אַ המון פון טטאַטיסטען און אַ קאָזאַקען-כאָר. אויסערן פראָגראַם: **אַ פרעהליכע קלאַנג-קאָמעדיע** און פערשידענע אַקטואַליטעטען. אנפאַנג פון די סעאַנסען 4.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג 1 אַ זייגער מיטאָג. הנחה-בילעטען גילטיג אָהן בעגרענצונג. פּאָפּולערע פרייזען פון די פּלעצער.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליבער אין גוף פאר הויכערם און פיס

פערלאַזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך קען ווערן גרויס אזוי ווי אַ מענשען-קאָפּ, אָדער אזוי ווי אַ וואַסער-קאַן און עס פעלט אריין אין דעם פיס און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטערבליך. ספּעציעל געמאַכטע הייל־ באַנדאַזשען אויסגעצייכנט געמאַכט דורך הויכע פראָפעסאָרען מיט מיינע בע־ האַנדלונג און פון די ווינער פראָפעסאָר דאָקטאָר בראַכירעניגער בעוויזיגען זיכער דעם שטאַרקסטען און געפעהר־ ליכסטען בראָך. אויך פאר הויקערס, ליימונגען מיט הייל-גאַרטעלען און אַפּאַ־ ראַטען פאר פערקרימטע פיס און פלאַט-פיס, ספּעציעלע איינלאַגען אין די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען, פאר די גרעסטע קראַנקע אָדערן. עמפאַנגט פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונט

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבע־ דינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט אַלגעמיינע אינטערנאַציאָנאַלע פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראַנעש, פּראָפ. ד"ר י. מאַריש־ לער, פּראָפ. ד"ר בר. קיפּראַנאָוסקי און אויך אַנדערע.

מען נעהמט אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטען דאַנק דעם ה' דיר. י. ראַפּאַ־ פּאָרט, וואוינהאַפט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10 פאר זיין זאָרגפעלטיגען פערלעגען מיר אַ'ן אָרטאָפּעדישען באַנדאַזש. אַ דאַנק דעם דאָזיגען אָרטאָ־ פּעדישען באַנדאַזש פיהל איך מיך זעהר גוט און עס דראָהט מיר נישט קיין שום געפאַהר. כ'מוז בעמערקען, אַז זינט אַ סך יאָהרען האָב איך געליטען אויף אַ נאָפּעל-בראָך און אַלע באַנדאַזשען אויסגעפיהרטע אין וויען, בערלין, רוים און אַנדערע שטעט און מוז בעטאָנען אַלס דאָקטער און אַלס ליידענ־ דער, אַז אָרדנונג דעם גרויסען ספּעציאַליסט ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט בעווייז איך זיין פאַכמענניש פערלעגען באַנדאַזש.

Doktór medycyny

M. Geller, Łódź, Kopernika 49.

דער ריכטיגער קאָשוואָמיערזש ראַטמאַן אין לאָדז, פּיעטריקאָווער 72 האָט דאָס דאָזיגע שטעליגשטעמפּלעם. do LR678

יעדער איינציגער מעבעל

האָט זיך אי־ בערצייגט, אז פאר

דיוואַנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען או"ה צאָהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאַן שענקעוויטש 23

טעלעפאָן .191-00

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

Dr. E. Gutman

choroby dzieci

Gdańska 26, telefon 173-00

POWRóCIŁ.

קליינע אַנאָנסען

1 זלאָטי

פאר א אַנאָנס ביז 15 ווערטער

פריוואַט פּאַסטענס

האַנד-נייהערינס ווערען געזוכט צו דאַמען־ מאַגאַזין. בושעושינער 69, 2-טער שטאָק, פראָנט, ביי פראַנקענשטיין. 5656

ס'איז נויטיג אַ קוואַליפיצירטער אָבערלאָק־ נייהער און אַ מאַשין-גייהערין צו סוועטערס. בזשע־ זשינסקי, פּילסודסקיעגאָ 56, פראָנט, 3-טער שטאָק.

אַ קוואַליפיצירטער שטריקער-אַרבייטער אויף אַ 12-טער מאַשין ווערט געזוכט זאָפאָרט. די אַדרעס צו ערפאַהרען אין אַדמ. 5658

אַ שיק-יונגעל קען זיך מעלדען ביים קעטלער זאַלצבערג, ווסכאָדניאַ 7. 5662

אַ הערן-שניידער-געזעלען מענער-בעשטעלט ערשטקלאַסיג קען זיך מעלדען ביי ראַפּוף, קילינסקיעגאָ 153. 5663

עס ווערט געזוכט אַנ'אָבערלאָק-נייהער (רין) אַלס מיטשותף. צו ערפאַהרען אין אַדמ. פון דער צייטונג. 5665

אַ שטריקער צו האַנדשוה ווערט געזוכט ביי נירענבערג, פּולנאָצנאַ 25 פון 8–10 אָוונד.

קוואַליפיצירטע שטריקערס און וויקאַנטשאַר־ קעס קאָנען זיך מעלדען נאַוואָמיעסקאַ 19, וו. 28.

לאָקאַלען

פון זאָפאָרט איבערצוגעבען אַנ'איינגעפיהרט געשעפט מיט אַ געזיכערטער פרנסה. צו ערפאַהרען אין אַדמ. פון דער צייטונג. 5655

Poszukuję dwuch pokojów frontowych przy rodzinie z oddzielnym wejściem, używalnością korytarza, wygodami nie wyżej niż drugiego piętra w okolicy Placu Wolności, Nowomiejskiej, Śródmiejskiej, Cegielnianej. Dzwonić 17-888.

צו פערמיטען אַנ'ענצעל צימער פון באַלד ביים ווירט, צו טרעפען פון 3–5 נאָכמיטאָג סקווע־ ראַ 22. 9934

פערשידענעס

Francuskiego, Angielskiego, Polskiego udziela po cenach przystępnych Dr. Inż. Lipszyc, Kamienna 10, tel. 171-24. 5583

אַ לאַנגיאָהריגער בוכהאַלטער, רוטינירטער פּאַראַקאָוויעץ און פּראַינס-סעקרעטאַר האָט פרייע שעה'ן. מעסיגע פרייזען. ערלעדיגט מיט ערפאָלג אַלע שטייער-ענינים. אַדרעס: זאַמענהאָפאַ 17, וואָוינונג 23 פון 3 – 5 נאָכמ. 5626

אַ קוואַליפיצירטער שטריקער נעהמט אָן אַר־ בייט אויף לוין אויף אַ 10-ער מאַשין 80 צענטי־ מעטער און אויך איינענע סחורות צו פערקויפען צו ערפאַהרען אין שאַקלאַד-געוועלב וווסכאָדניאַ 26 ביי נאָוואָשטשי. 9939

Roczny Wieczorny Kurs Tkactwa

przy **Szkole Przemysłowej**

T-wa Szerz. Oświaty i Wiedzy Technicznej

wśród Żydów w Łodzi,

ul. Pomorska 46-48, tel. 163-80

Kancelarja Kursu przyjmuje zapisy od 7-ej do 9-ej wieczorem w poniedziałki, wtorki, środy i czwartki. 99½

URODONAL

CHATELAINA

Zwalcza reumatyzm podagrę piasek sklerozę

czyści nerki oczysz. wątrobę i stawy, łagodzi arterje i zwalcza otyłość

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.

Przedstawicielstwo ul. Fredry 4 Warszawa

Dr. HELLER

ספּעציאַליסט פאר הויט, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע האָט זיך איבערגעצויגען אויף

טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89

נעמט אָן ביז 10 פריה און פון 4—8 אָוונד. פאר פרויען פון 4—5 נאָכמ. אין אַ ספּעציעלען וואַרטע-זאַל.

שייטלען

מיט פּאַריזער שרינדען און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאַסיג און רעעל אויסגעפיהרט אויך אַנדולאַציע

ביי הערש, סקווערא 15.

Dr. J. HERSZFINKIEL

זשעלאַזנאַ 8a

טעל. 111-87

צוריקגעקעהרט. 6069

Dr. med. Haltrecht

ספּעציאַל-אַרצט פאר הויט־ און געשלעכטס-קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21

נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאָג און פון 5–9 אָוונד. זונטאָג פון 10–1 בייטאָג. פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע - פרייזען.

לעטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

17 זגיערזשער 17,

טעלעפאָן 116-33

ס'נעהמען אָן דאָקטוירים פון אַלע ספּעציאַליטעטען.

ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק, ד"ר יוסטמאַן. ד"ר מ. קאַנטאָר, ד"ר ציעגע, ד"ר ראַ־ קאָווסקי. ד"ר ראַזענצווייג, ד"ר רווישאַ־ נער. ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופּעל. צאָהן-אַרצט גראַדזיענטשיק-קאַראַשיאָוואַ

ווי אויך וויזיטע איז שטאַט.

רענטגען-בעשטראַלונגען, קוואַרץ, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, און ערצטליכע אַנאַליזען.

„SANATO"

כירורגיש-ווענערישע-אַנשטאַלט

אַגראַדאָוואַ 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאַס

גינעקאָלאָגיש-ווענערישע-אָבטיילונג

ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. ריישלער-סוריאַנסקאַ ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון אַ געבורט

אין 2-טען קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פּאַלאַטאַוו

כירורגישע אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר.

צאָהן-אַרצט

St. Gelberg

זאַוואַדזקאַ 14. טעל. 108-33

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון 10–1 מיטאָג און פון 4–7 אָוונד

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאר ווענערישע הויט-קראַנקע. און מענער-שוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָ־ לאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען. קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט לאַסטעטיק.

-- טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען.

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.

– בעזונדער וואַרטע-צימער פאר פרויען

וויזיט 3 זל.

Dr. med. W. Eychner

אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאַנאַ 4

(נעבען קינאַ „טשאַרי") טעל. 134-72

נעהמט אָן פון ½1 – 2 – 4 און פון 7 – 8 אָוונד

Dr. med. REICHER

פּאַלודניאָוואַ 28, טעל. 20193

ספּעציעל-אַרצט פאר מענער-שוועכע-בעהאַנדלונג קינדערלאָזיגקייט און סעקסועלע בעראַטונגען

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אָן פון 5 — 8 אָוונד.

זונטאָג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאָג.

דר. מעד. בערמאַן

צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07.

ספּעציאַל-אַרצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראַנקה. מענער-שוועכע בעהאַנדלונג א. סעקסועלע בעראַטונג. נעהמט אָן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אָוונד. זונטאָג פון 9–1 בייטאָג. פאר אונבעמיטעלטע–לעטשניצע-פרייזען

אַנאָנסען-פרייז פאר אַ מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען

אין טעקסט—40 " " " " " —60 " " " " 4

נאָכ'ן טעקסט—12 " " " " " —18 " " " " 8

אויסער דער שטאָדט 50 פּראָצ. טייערער, אויסלאַנד 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

נעקראָלאָגען—20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט 8 שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווער־ טער 1 זל. יעדעס המשטרדיגע ווארט — 10 גר.

אַבאָנאַמענטס-פרייז: אין לאָדז – 4 זלאָטעס אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ – 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקע–1 דאָל.

רעדאַקציע, וועלכע ענדערן נישט מעהלערן, פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאר דעם אַנאָנס

פאר'ן אינהאַלט און סדר מין פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנט־ וואָרטליך. די אַדמינ. איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.